

Broerstraat 5

In dit nummer:

Herman Finkers als student

Aanleg voor astma?

Tjibbe Joustra in De Wolthoorn

Groningse economen in top

financiële wereld

Miranda van Kralingen:

‘Ik kon gewoon goed zingen’

Verder denken over leiderschap

Er zijn maar weinig geboren leiders. En zelfs als je een geboren leider bent, heb je goede voeding nodig om te kunnen groeien. Bij AOG School of Management zorgen we voor de juiste ingrediënten. We leren u om verder te denken. Om bijvoorbeeld even geen bestuurder, maar adviseur of vriend te zijn.

Lukt dat? Om buiten uzelf te denken? Kunt u zich verplaatsen in een ander? Want dat zijn de essentiële kenmerken van leiderschap. Juist door het bestuur soms het bestuur te laten, voeg je er iets aan toe. Onze opleiding Bestuurlijk Leiderschap heeft dan ook niet als doel om bestuurders te leren besturen. We onderzoeken verschillende elementen van leiderschap en vertalen die

naar bestuurlijke situaties. Onze bevoegen hoogleraren en praktijkprofessionals zorgen voor een unieke interactie. Ze inspireren om samen strategische vraagstukken verrassend op te lossen. Leuk om te doen. Maar vooral ook heel leerzaam. Zo ontwikkelt u uw persoonlijkheid. En dat heeft alles te maken met leiderschap. Leiders die willen groeien gaan naar www.aog.nl

AOG school of
management
amersfoort / groningen

Door u te laten kijken door een grote verscheidenheid aan academische brillen leert u verder te denken, zodat een compleet en helder beeld ontstaat. Dat doen we met masterprogramma's en leergangen in bedrijfskunde, general management, HRM, talentontwikkeling, marketing en maatwerk. AOG School of Management is verbonden aan de

rijksuniversiteit
groningen

- > 4 **'Groningen zit zwaar in mijn hart'**
Miranda van Kralingen kwam er Frans studeren, maar verliet Groningen als geschoold zangeres
- > 6 **Sterken stelt**
- > 7 **Koffie met een verhaal**
Keniasse bedrijfskundige stichtte fairtrade bedrijf in haar geboorteland
- > 8 **Wie hoort bij de groep?**
Voor psycholoog Russell Spears is de sociale identiteit van iemand als Anders Breivik een interessante puzzel
- > 10 **Alumnus schrijft boek**
- > 11 **Ain Wondre Stad**
- > 12 **Lucht voor piepende kinderen**
Kinderlongarts werkt aan het tijdig opsporen van aanleg voor astma
- > 15 **Alumnus in het buitenland**
- > 16 **Hoeder van het Groningse bodemarchief**
De stadsarcheoloog van Groningen haalt schatten uit het verborgene
- > 18 **Dankrede Herman Finkers**
- > 19 **Alumnus schrijft verhaal: Oudejaarsnacht**
- > 20 **Schatplichtig aan Groningen**
Veel Groningse economen belanden in de top van het Nederlandse geldwezen
- > 22 **Geleid door het toeval**
Monika Baár bekijkt de geschiedenis vanuit onverdachte hoek
- > 24 **Column Tienke Koning**
- > 25 **Ubbo Emmius Fonds**
- > 26 **Alumni Actief**
- > 27 **Terug op de RUG**
- > 28 **Life Long Learning**
- > 30 **Oraties, Portretten en Colofon**
- > 32 **Alumni Achteraf**

Foto voorkant > Sopraan Miranda van Kralingen FOTO > STIJNTJE DE OLDE

Daar staat ze, op de cover: Miranda van Kralingen, die heeft gezongen in alle grote operahuizen van Europa. Ze staat met haar voeten in de zware klei, met haar gezicht naar licht en lucht. Gericht op echtheid en schoonheid. Geen wonder dat een vrouw als zij zich thuis voelt in Groningen, in Noord-Nederland.

'Schoonheid is een godservaring', zegt Herman Finkers, om daar onmiddellijk weer een mooie grap op te laten volgen. Want steeds opnieuw zoekt hij in de melancholie naar de lichte toets. Licht of donker, goed of kwaad, het is vaak een keuze. Of het nu in de wereld van het geld of van de wetenschap is. Mensen kunnen die vrijheid niet altijd aan en kiezen dan voor het verkeerde, zoals ook Diederik Stapel. 'Het is maar bij welke groep je wilt horen', zegt topwetenschapper en Stapels voormalige collega Russell Spears, die de sociale identiteit en daarmee de drijfveren van mensen probeert te verklaren. Hij draagt de liefde voor zijn vak graag uit, net als die anderen die in dit decembernummer aan het woord komen.

Dat zijn bijvoorbeeld de onderzoekers die korte metten willen maken met black boxes, witte vlekken of onbekende genen; of die de verborgen schatten onder de stad Groningen willen ontdekken. Maar ook zult u lezen over de ondernemster die het leven van haar Keniasse landgenoten probeert te verlichten en over die andere alumna die midden in de Stille Oceaan de reuzenschildpad beschermt. En natuurlijk over kinderlongarts Gerard Koppelman, die een jaar in Harvard verblijft voor zijn onderzoek naar middelen om kinderen met astma – zoals zijn eigen dochter – meer lucht te kunnen geven.

Stevig staand in de werkelijkheid, maar zoekend naar kennis en verbetering. Met geestdrift en doorzettingsvermogen. Dat is wat hen kenmerkt. We sluiten af, op de achterpagina, met de 'feestlust' van de 99-jarige Roelof Sijderius en van Levie van Dam, die ook na 100 jaar het leven blijft vieren. Met kaarsjes.

Wij wensen u goede feestdagen en veel licht in het nieuwe jaar.

De redactie
redactieB5@rug.nl

Miranda van Kralingen
**‘Groningen zit
zwaar in m’n hart’**

‘Kunst is luxe, maar zorg en onderwijs zijn levensbehoeften’

Concertzalen en schouwburgen zijn haar terrein. Maar ooit leek het erop dat Miranda van Kralingen tolk zou worden, of psycholoog. De gelauwerde sopraan en artistiek leider van Opera Zuid was ooit even RUG-student.

Positieve recensies, ook weer voor de laatste productie, Katja Kabanova. Een mirakel was het dat Miranda van Kralingen de beroemde Duitse operaregisseur Harry Kupfer had weten te verbinden aan haar gezelschap Opera Zuid, vond *de Volkskrant*. *Trouw* schreef over de uitvoering van de opera van Leos Janáček: Topklasse!

Miranda van Kralingen zegt dat ze al vijftien jaar geen recensies meer leest. ‘Ik word er nooit vrolijk van. Het is maar de mening van één iemand. Een recensent heeft wel eens tegen me gezegd: Ik had een slechte bui en ik had geen zin. Daar moet een artiest dan de dupe van worden? Die recensie ging trouwens niet over mij, hoor.’

Heel bekend is het niet dat Miranda van Kralingen, sopraan en artistiek leider van Opera Zuid, op haar achttiende naar Groningen kwam om Frans te studeren. Toch is het zo. ‘Het leek me leuk. Tolk-vertaler wou ik wel worden. Mijn vader had ook Frans gestudeerd. Alleen, mijn vader was een studiebol. Ik vond dat studeren saai!’ Ze overwoog een overstap naar psychologie. Maar de vooraanstaande zangpedagoge Ank Reinders – bekende van de familie – drong er op aan dat ze naar het conservatorium zou gaan. Van Kralingen, die al zingt sinds haar vierde, werd op het Groningse conservatorium aangenomen, hoewel ze niet van blad kon zingen. Ze kneep er echter eerst een jaar als au pair tussenuit. ‘Conservatorium, ik had er niets mee, zo’n school. Ik vond het een beetje conservatief klinken ook.’ Daar kwam nog iets bij: ‘Ik kon van nature zingen, ik ademde goed. Ik deed al heel veel goed. En ik had zangles bij Ank. Ik vroeg me af of ik die school nog wel nodig had.’

Vindicat

Zeven jaar woonde ze uiteindelijk in Groningen, waar ze toch het conservatorium bezocht en lid was van Vindicat. Ze was verlegen en stug in die jaren, maar trok bij door op de vereniging mee te doen aan cabaret en een jazzcombo. Moeiteloos kan ze nog schakelen naar het typische aardappel-in-de-keel-taaltje van de corpsleden. ‘Conformereren’, zegt ze op de vraag hoe het toch kan dat leden dat taaltje zo

snel oppikken. ‘Ik heb het nooit zo extreem gedaan. Maar ik kan het uitstekend nadoen. Het heeft een leuke kant, een soort ons-kent-ons-verschijnsel, maar je moet er niet in gaan gelóven. En je moet de buitenwereld er niet mee lastig vallen.’

Van Kralingen ontvangt midden in de reeks Katja Kabanova-uitvoeringen, waarmee Opera Zuid tot 10 december de theaters aandeed. De tassen met benodigdheden staan in de gang van haar huis in Engwierum, op het lege platteland van Friesland. Ze verontschuldigt zich voor de troep. Ze deelt het huis met Tjitte, altviolist, oer-Fries en al bijna dertig jaar haar man, twee katten en twee honden. Maar Groningen noemt Van Kralingen ‘mien stadje’. ‘Groningen zit zwaar in mijn hart.’ Dat komt niet in de laatste plaats door de dierenarts die hun eerste hond Wouter gratis oplapte, toen zij en Tjitte nog student waren. Wouter heette eerst Wodan en ze namen hem over van de burens die hem aan een waslijnpaal hadden geknoopt.

Tandje harder

Ze zingt in Katja Kabanova de rol van nare schoonmoeder. Ze zingt nog zo veel mogelijk. Maar in de eerste plaats is Van Kralingen artistiek leider van Opera Zuid. Druk heeft ze het tegenwoordig met overleggen en puzzelen om te zien hoe ze het bij Opera Zuid roeien, nu het gezelschap in plaats van 1,4 miljoen nog maar 1 miljoen kreeg uit het Fonds Podiumkunsten. Het gezelschap heeft zelf anderhalve baan geschrapt, en iedereen werkt een tandje harder. ‘Ik leid ook de marketingafdeling, schrijf teksten voor flyers en spreek spotjes in.’

‘Ik zag geen heil in van me afslaan’, zegt ze over de protesten die losbarstten toen bekend werd dat de regering in totaal dertig procent wilde bezuinigen op de culturele sector. Aan de landelijke schreeuwactie op 20 november van het vorig jaar deed Van Kralingen niet mee. ‘We hebben als bedrijf, maar ik ook vanuit mezelf, besloten om niet te schreeuwen. Omdat als je heel hard schreeuwt niemand je meer hoort.’ Toen kunstenaars de Mars der Beschaving liepen, afgelopen juni, zat Van Kralingen in een door de

Miranda van Kralingen

(Oosterbeek, 1960) heeft drie zusters, onder wie actrice Wil van Kralingen. Ze studeerde enige tijd Frans aan de RUG, maar stapte over naar de conservatoria in Groningen en Amsterdam. Na haar opera-debuut in 1994, als Mimi in *La Bohème*, volgde een succesvolle operacarrière. Van Kralingen zong in alle grote Europese opera-huizen. Men kent haar in elk geval van het *Ave Maria* van Schubert bij het huwelijk van Willem-Alexander en Máxima. Ook voert zij kamermuziek, kerkmuziek en lichter werk uit. Van Kralingen zong in de musical *Kuifje* (2007) – de rol van Bianca Castafiore – en vorig jaar in de musical *Crazy Shopping*. Ze verzorgt gastoptredens – bijvoorbeeld bij het eeuwfeest van Gruno’s Postharmonie uit Groningen (oktober 2011) – en masterclasses en presenteert op zondagmiddag het radioprogramma *Verzoek op 4*. Sinds 2004 is Van Kralingen artistiek leider van operagezelschap Opera Zuid.

[vervolg op pagina 6](#)

>> [vervolg pagina 5](#)

Tweede Kamer belegde hoorzitting om voor Opera Zuid zoveel mogelijk uit het vuur te slepen.

‘Ik zag geen heil in van me af slaan’

Ze is niet per se tegen bezuinigingen op de kunst. Alleen vindt ze ze buitenproportioneel en vindt ze het raar dat er niet gefaseerd bezuinigd wordt. En ze vraagt zich af wat er met de vrijkomende gelden gebeurt. Ze haalt aan hoe ze met haar oude, inmiddels overleden moeder in het bejaardenhuis onder de douche stond en de poep tussen haar moeders schouderbladen wegwaste. ‘Als ik nu zeker wist dat de 24-uursluier zou verdwijnen door bezuiniging op kunst, zou ik zeggen: Doen!’

Cum laude

Kunst is luxe, maar zorg en onderwijs zijn levensbehoeften. ‘Daar mag je nooit op bezuinigen.’ Eigenlijk is het grappig dat te horen uit de mond van de diva die zelf een beetje een lange neus maakte naar dat onderwijs. Van Kralingen had haar eigen opvattingen over wat voor haar de goede weg was. Toen ze na het Gronings conservatorium naar het Amsterdamse conservatorium ging, stapte ze na een jaar naar de directrice om dispensatie te vragen voor een stel vakken. ‘Ik vond dat ik eigenlijk wel klaar was. Ik had zo’n beetje alles al gedaan in Groningen. Ik zat in Amsterdam weer in een of ander koor mee te zingen, niks aan. Ik kon gewoon goed zingen! Als ik luisterde naar de mensen die daar afstudeerden, dan zong ik al beter. Dat had niks met arrogantie te maken. Het was gewoon zo.’ Ze moest op gesprek komen bij de directrice. ‘Die keek me indringend aan en zei dat ik het maar moest proberen als ik dacht dat ik dat zou redden. Ze gaf me de kans. Dat zelfde jaar studeerde ik cum laude af.’

Nu investeert ze zelf ook in jong talent en wordt daar om gewaardeerd. Het is haar drijfveer, zegt ze, jonge mensen vlieguren geven. Door audities één luisteren hoort daar voor haar bij. ‘De meest fantastische artiesten zijn vaak niet de mensen die het beste voorzingen.’

TEKST > FRANKA HUMMELS FOTO'S > STIJNTJE DE OLDE

Kennis van goed en kwaad

U hebt het vast wel eens gezien, de schitterende muurschildering in de aula van het Academiegebouw in Groningen. Zij is vervaardigd door Matthijs Röling en Wout Muller en heet ‘De boom der kennis’. De titel verwijst naar het bijbelboek Genesis, waar het gaat om De boom der kennis van goed en kwaad, die deel uitmaakt van de bekende scène van de zondeval. Omdat Adam en Eva, verleid door de slang, een appel van deze boom eten, worden ze uit het paradijs verdreven. Aldus wordt het verwerven van kennis al vroeg met het kwaad in verband gebracht. Zou de frauderende hoogleraar Diederik Stapel daar bij hebben stilgestaan, toen hij in 2001 op die onheilsdag van 11 september zijn oratie hield, pal voor deze schildering?

Ik kan er slechts naar gissen. Net zozeer als naar zijn motieven. Dat Stapel tot zijn misdaad zou zijn gekomen onder invloed van de druk om te presteren, zoals hij zelf beweert, daar geloof ik niks van. Alle wetenschappers hebben daar immers mee te maken, dat is geen excuus. Het is uiterst kwalijk wat deze man heeft gedaan, zeer schadelijk voor de wetenschap en vooral ook voor de wetenschappers met wie hij heeft samengewerkt en die wél integer zijn. Ik maak me zorgen over hen. Ik vind het onvoorstelbaar dat een wetenschapper willens en wetens iedereen zo bedriegt. En dan de schaal waarop het is gebeurd en de lange duur van het bedrog. Ik zal u de details besparen, die zijn in de media al uitvoerig beschreven. Lees op internet het interim-rapport van de commissie Levelt, die de zaak onderzoekt.

Wetenschappelijke fraude is niet exclusief een zaak van de psychologie. Crimineel gedrag – witteboordencriminaliteit in dit geval – komt overal voor, binnen en buiten de wetenschap, en is van alle tijden. Denk aan de financiële piramideconstructies van Madoff en het plagiaat in het proefschrift van Karl-Theodor zu Guttenberg, de voormalige Duitse minister van Defensie. Maar ik ben ervan overtuigd dat fraude in de wetenschap een zeldzaamheid is. Verreweg het grootste deel van de wetenschappers gaat uiterst gewetensvol te werk.

De hele affaire toont andermaal hoe belangrijk integriteit aan de universiteit is. We zullen de komende tijd onze lessen moeten leren en er het positieve uit moeten halen. Zo zullen we onze klokkenluidersregeling nog eens tegen het

licht houden, nagaan of die goed is opgezet. Mensen die onregelmatigheden signaleren moeten zich niet geremd voelen aan de bel te trekken en in bescherming worden genomen. Verder kan ik me voorstellen dat promovendi hun werk meer in openbaarheid gaan verrichten, er op seminars en dergelijke over vertellen. Door al met anderen over hun onderzoek te praten voor ze erover publiceren, krijgt fraude minder kans.

We zijn nu weer extra alert. Het zou me daarom niet verbazen als er de komende tijd meer fraudegevallen aan het licht komen. De appel blijft verleidelijk. Wordt vervolgd.

Prof.dr. Elmer Sterken
rector magnificus

Opgetekend door Edzard Krol

Volg de rector op Twitter: [@elmersterken](#)

Keniaanse koffie met een verhaal

'Every bean a story.' Met die slogan wil de Keniaanse [Vava Angwenyi](#) de wereld de kracht laten zien van kleinschalig en fairtrade ondernemerschap. Met haar bedrijf Vava Coffee kwam de alumna in het nieuws als een van de twaalf finalisten van de BBC World Challenge 2011 voor ideële projecten.

Vava Angwenyi groeide op in Nairobi, ver weg van de koffieplantages, en vertrok al jong naar Canada voor haar opleiding. Na haar bachelor studeerde ze International Finance and Management in Groningen en deels in Uppsala en Florida. 'Ik vond Groningen een heel leuke studentenstad, al moest ik er wel aan wennen dat je zelfs midden in de winter op de fiets overal naar toe moest.'

Fairtrade

Na haar afstuderen in Groningen ging ze terug naar Kenia om een eigen onderneming op te zetten. De koffiedrinkcultuur in Canada had haar aan het denken gezet. 'Koffie is zo'n populair, lucratief product, maar de boeren die de koffie verbouwen verdienen er nauwelijks iets aan. Dat vond ik vreemd. Ook viel het me op dat er nauwelijks bekende Keniaanse merken te krijgen waren. Daar wilde ik iets aan doen.' Het kostte haar een paar jaar om haar huidige bedrijf van de grond te krijgen. Daarbij ging ze te werk volgens de fairtrade-principes. 'Ik stimuleer kleine boeren om de koffieteelt weer op te pakken en ondersteun ze intensief met landbouwadviezen en leningen. En met succes: de opbrengst is verveelvoudigd en van veel hogere kwaliteit dan vroeger. Ik koop de bonen in voor een eerlijke, stabiele prijs, ongeacht de fluctuerende internationale koffieprijzen. De boeren hebben daar profijt van.' Een deel van haar eigen winst stort Angwenyi in een fonds waarmee de kinderen van de koffieboeren kunnen worden geschoold.

Weeskinderen

Het branden van de koffie gebeurt op verschillende kleinschalige branderijen, die steeds andere koffiesmaken opleveren. Zo heeft

Angwenyi al een aantal bijzondere Afrikaanse koffiemarken op de markt gezet. Het verpakken is weer een ander verhaal. Dit gebeurt in de sloppen. Angwenyi: 'Ik betaal daarvoor groepen mensen die het in de Keniaanse sloppen heel zwaar hebben. Vrouwen met hiv naaien kleurige koffieverpakkingen van stof voor onze meest bijzondere koffiemarken en kunnen daardoor hun gezinnen onderhouden. Voor de papieren verpakkingen werk ik samen met een organisatie die straatkinderen – vaak wezen – helpt om een nieuw leven op te bouwen. Ze helpen oud papier in te zamelen. Nadat het is gerecycled vouwen de kinderen er papieren koffiezakjes van. Daarmee verdienen ze genoeg om niet meer op straat te hoeven leven en kunnen ze weer naar school.'

Van koffieboon tot koffiekop

Haar passie komt voort uit haar wens de samenleving vooruit te helpen. 'Ik heb een sociale onderneming en dat betekent dat ik op mijn manier het verschil wil maken. Al die mensen die betrokken zijn bij de keten van koffieboon tot koffiekop hebben een verhaal te vertellen dat de moeite waard is. Ik zie dat het beter met ze gaat en dat ze hier gelukkiger van worden.' Aan de andere kant is ze een echte ondernemer. 'Ik moet ook winst maken. Maar dan wel op de manier die eerlijk is. Hoe meer koffie wij kunnen verkopen, hoe meer mensen we hier aan het werk kunnen krijgen. Daar doe ik het voor.' > www.vavacoffee.com

TEKST > **MARJAN BROUWERS**

In Nederland is Vava Coffee te koop bij het www.smaakhuis.nl in Lisse of via de groothandel www.beppedelishop.nl

Kosovo, 1995

Wie hoort bij de groep?

Waarom had de blanke racist Breivik het juist gemunt op zijn eigen landgenoten?

Russell Spears doet onderzoek naar kwesties rond sociale identiteit, zoals discriminatie en vooroordelen. De Engelsman is bij de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen benoemd op een endowed chair sociale psychologie. Met de endowed chairs beoogt de universiteit het aantrekken van bijzondere wetenschappers te stimuleren.

De affaire met zijn gevallen collega Diederik Stapel, tot 2006 hoogleraar sociale psychologie aan de RUG, zindert nog na als Russell Spears afgelopen november zijn nieuwe kamer in het Heymansgebouw aan de Grote Kruisstraat betreft. Gevraagd naar zijn vakgebied, komt Spears met een definitie die zo uit een handboek afkomstig lijkt: 'De sociale psychologie probeert te begrijpen hoe mensen omgaan met en beïnvloed worden door andere mensen en omgevingen, en welke cognitieve processen, concepten en motivaties daarbij meespelen.' Hij

licht verder toe: 'Zo willen we graag weten wat de invloed van andere mensen is op ons denken. Lang geleden bijvoorbeeld, in een van de eerste onderzoeken binnen ons vakgebied, heeft Norman Triplett onderzocht of prestaties van mensen verbeteren als er anderen in de buurt zijn. Dat bleek inderdaad het geval. Mensen zijn sociaal en doen in aanwezigheid van anderen beter hun best dan wanneer ze alleen zijn.'

Veel aandacht in de sociale psychologie gaat uit naar de voorkeur die mensen voor hun eigen groep hebben.

‘De mens wordt steeds socialer’

Onderzoek naar dit fenomeen maakt vaak gebruik van zogenaamde minimal group studies. Hierbij wordt een aantal mensen in een laboratorium op volstrekt willekeurige basis in twee groepen gesplitst. Als hun dan bijvoorbeeld gevraagd wordt geld uit te delen, blijken ze in eerste instantie meer geld te geven aan leden van hun eigen groep. ‘Dat op zich is al interessant,’ zegt Spears. ‘Maar er zijn situaties denkbaar waarin dit patroon wordt doorbroken. Experimenten daarmee leveren veel inzicht op.’

Werkelijkheid

Spears reageert met merkbare tegenzin als de zaak Stapel ter sprake komt. Het zet hem aan tot een wetenschaps-filosofische bespiegeling: ‘Als sociaal psycholoog ben je geïnteresseerd in de vraag hoe een bepaald deel van de werkelijkheid in elkaar zit. Net als in veel andere wetenschapsgebieden stel je daar een theorie over op en vervolgens kijk je of die overeenkomt met de werkelijkheid. Dan gebeurt het natuurlijk vaak dat de werkelijkheid ingewikkelder blijkt te zijn dan je theorie voorspelt. Als je daar achterkomt, is de theorie in termen van Karl Popper gefalsificeerd. Maar daarmee houdt het niet op. In de praktijk grijp je zo’n falsificatie namelijk aan om een stap verder te gaan, reductie heet die stap. Je probeert een betere verklaring voor de waarnemingen te vinden en stelt je theorie bij. Door nederig te zijn ten opzichte van de werkelijkheid, verwerf je nieuwe inzichten. Het merkwaardige is dat Stapel zich helemaal niet voor de werkelijkheid leek te interesseren. Hij meende op voorhand al te weten hoe die in elkaar zat en bedacht daar zelf de gegevens wel bij. Maar wie alleen bezig is met het bevestigen van theorieën, mist de kans van de werkelijkheid te leren. Door top down te werken, zoals Stapel deed, kom je niet tot nieuwe inzichten. Die kreeg hij dan ook niet. Daarvoor was hij niet nederig genoeg en blijktbaar ook niet nieuwsgierig genoeg.’

Gedupeerd

De Engelsman beaamt dat de fraude veel schade heeft aangericht bij de mensen om Stapel heen. Het ligt dan ook gevoelig. Aan de faculteit is afgesproken dat de decaan of de rector magnificus er het woord over voert. ‘Dat is niet omdat we er niks over willen vertellen, maar omdat we de meestal vrij jonge gedupeerden tegen de voortdurende aandacht van de pers willen beschermen,’ aldus Spears. Doordat Stapel van 2000-2006 aan de RUG werkte en er veel mensen bij hem promoveerden, zijn er tientallen mensen bij de zaak betrokken. In het begin van Stapels loopbaan heeft ook Spears even met hem samengewerkt: ‘Hij was toen nog student aan de UvA.’ Aan die universiteit heeft Spears vijftien jaar gewerkt, waarvan negen jaar als hoogleraar Sociale Psychologie. Stapel promoveerde er in 1997. ‘Maar bij dat promotieonderzoek was ik niet betrokken. Wel heb ik enkele artikelen samen met hem gepubliceerd. Ik heb gesproken met de commissie Noort, die de gevolgen van

de zaak Stapel in Groningen bestudeert. Wat er allemaal precies niet klopt, zijn we nog aan het uitzoeken. We zullen meer weten als het definitieve rapport verschijnt.’

Terug naar het onderzoek in de sociale psychologie. Spears richt zich onder andere op discriminatie en vooroordelen. Door deze onderwerpen te bestuderen probeert hij veel aspecten van het menselijk gedrag te verklaren, van het meest extreme tot het meest banale: ‘Zoals bekend spelen discriminatie en vooroordelen een grote rol bij de Jodenvervolging in de Tweede Wereldoorlog, de genocide in Cambodja en Rwanda, en de etnische zuivering in voormalig Joegoslavië. Maar ook een man die een vrouw te hulp schiet als ze problemen met haar computer heeft, kun je van vooroordelen beschuldigen. Hoewel die man op het eerste gezicht hulpvaardig lijkt, zou het maar zo kunnen zijn dat de vrouw genoeg van computers weet om het probleem zelf op te lossen en dat ze het gedrag van de man seksistisch vindt.’

Brevik

Deze voorbeelden staan beschreven in een pas voltooid hoofdstuk voor de vijfde editie van *Introduction to Social Psychology: A European perspective*, een internationaal veelgebruikt handboek, waaraan Spears en enkele andere Groningers meewerken. Spears schreef het hoofdstuk samen met Nicole Tausch, een collega aan de Schotse University of St. Andrews.

In het genoemde hoofdstuk zijn Spears en Tausch soms opvallend actueel. Zo gaan ze in op het gedrag van de Noor Anders Behring Breivik, die afgelopen zomer vele tientallen mensen doodde. ‘Het is makkelijk om dat gedrag eenvoudigweg te veroordelen,’ zegt Spears. ‘Wij willen een stap verder gaan en proberen te verklaren waarom deze blanke racist in zijn kruistocht tegen moslims en multiculturalisme juist vooral blanke Noren vermoordde, leden van zijn eigen etnische groep. Wie bij de eigen groep behoort en wie niet, is blijkbaar niet alleen een kwestie van psychologie, maar ook van ideologie. De sociale psychologie zoekt dus verklaringen op verschillende niveaus: op basis van de persoonlijkheid, op basis van de verhoudingen tussen groepen onderling, maar ook op basis van de verhouding binnen een groep.’

Dat het vakgebied zich niet beperkt tot verklaren alleen, blijkt aan het einde van het hoofdstuk, waar een reeks methoden wordt besproken om vooroordelen te verminderen. Er spreekt een optimistische instelling uit. Ondanks de soms afschrikwekkende voorbeelden die in de sociale psychologie worden beschreven, en ondanks zijn fraudeerende collega, is Spears opvallend positief. ‘Ik sluit mij aan bij Steven Pinker, die in zijn pas verschenen boek *The Better Angels of Our Nature* beweert dat geweld uit de tijd is. De mens was altijd al sociaal, maar de mate waarin het sociale gedrag wordt gestimuleerd, is in de loop van de tijd steeds verder toegenomen.’

Russell Spears

(Birmingham, UK, 1960) studeerde psychologie aan de universiteit van Bristol en promoveerde in 1985 aan de universiteit van Exeter. Sinds zijn promotie publiceert hij met grote regelmaat peer-reviewed toppublicaties: 161 in totaal, gemiddeld zo’n zes per jaar. Ook schrijft hij vele (hoofdstukken in) boeken. Bovendien is hij hoogleraar in Cardiff en editor van *European Journal of Social Psychology*. Hij was vijftien jaar werkzaam aan de Universiteit van Amsterdam, waarvan negen jaar als hoogleraar experimentele sociale psychologie.

TEKST >

EDZARD KROL

FOTO >

STEPHAN VAN FLETEREN

Thijs Brocades Zaalberg (1971) / geschiedenis promotie 2006 en **Arthur ten Cate (1973)** / geschiedenis promotie 2007

Missie in Al Muthanna

De Nederlandse krijgsmacht in Irak, 2003-2005
> www.uitgeverijboom.nl > € 29,50

Marjolein 't Hart e.a. (1955) / geschiedenis 1981
De wereld en Nederland

Een sociale en economische geschiedenis van de laatste duizend jaar.

> www.dewereldennederland.nl > € 45,-

Ritsert Jansen (1963) / wiskunde 1987
Developing a Talent for Science

Practical guide to become a more productive scientist.

> www.cambridge.org > £ 16,99

Maarten Kolsloot (1982) / psychologie en journalistiek (2009) en **Wesley Meijer**
Honkbalgoud

De WK-zege honkbal van Oranje, Panama 2011. Ooggetuigenverslag, achtergronden en 32 pagina's foto's

> www.kpublishing.nl > € 14,95

Wessel Krul (1950) / kunstgeschiedenis promotie 1990

Landschap van verlangen

Groningse hoogleraar over de Europese hang naar het landelijke leven door de eeuwen heen.

> www.historischeuitgeverij.nl > € 35,-

Martin Sluman (1971) / rechten 1989

Kindjes van Vader

Religieus opgevoed kind vergaloppeert zich aan de verkeerde vrouwen.

> www.slumanski.com > € 20,00

Alexandra Smith (1975) / Nederlands en theaterwetenschappen 2011

Schemervlucht

Een ouder wordend model verlangt terug naar Australië. Debuutroman.

> www.schrijverijmooimens.nl > € 17,50

Aafke Steenhuis (1946) / Nederlands 1972
Het lied van de Eems – Van de monding naar de bron

Over de historie en de mensen in dit tijdloze landschap.

> www.uitgeverijcontact.nl > € 22,95

‘s Avonds staken we meestal de straat over’

‘Het was tegenover het Juridisch Instituut, dus weinig reistijd. Anders zouden we het natuurlijk nooit gedaan hebben, een paar keer per week café De Wolthoorn bezoeken. Ik studeerde vaak op het instituut en om een uur of tien ’s avonds staken we meestal de straat over. Het fascineerde mij dat in De Wolthoorn zulke verschillende groepen mensen kwamen, groepen die zich niet mengden en niet met elkaar communiceerden. Je had er drie: echte Groningers, buurtbewoners, vaak wat ouder. Die biljartten daar en kwamen er al heel lang. Dan had je toenmalig Links Groningen, de lieden van Gronstra, GSB, ik weet niet of die termen nog wat zeggen. En dan had je vertegenwoordigers van de rechtenfaculteit, studenten, maar ook hoogleraren.

De toenmalige professor Scheltema zat er, hoogleraar Romeins Recht voor wie conservatief nog een iets te progressieve uitdrukking was. De colleges sociologie van de internationale betrekkingen van professor Landheer werden altijd in De Wolthoorn voortgezet. In die tijd bestelde ik meest bier, of Beerenburg. Er werd ook wel eens een maaltijd genuttigd. Eigenaar Auke zorgde voor tosti’s. Voor waaghalzen was er een bal gehakt. Maar Auke had eigenlijk een hekel aan eten verkopen. Voor de gehaktballen moest hij naar de keuken en daar was hij niet dol op, evenmin als op het maken van tosti’s. Een merkwaardige manier om de omzet te stimuleren. Maar dat was zijn attitude. Cafés hebben meestal zo’n bedachte formule, De Wolthoorn niet, dat was traditioneel. Of het nog zo is weet ik niet, ik was er een jaar of tien geleden voor het laatst. Het aardige is dat ik sommige mensen die ik daar trof, nog steeds van tijd tot tijd spreek. Bijvoorbeeld een Henk Lubberdink, staatsraad bij de Raad van State. Of Peter Roorda, nu advocaat te Amsterdam.’

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen – en niet te vergeten een prachtig ommeland – met herinneringen daaraan vast. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

Tjibbe Joustra (1951), voorzitter Onderzoeksraad voor Veiligheid; daarvoor o.m. secretaris generaal Ministerie van Landbouw, Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en voorzitter Raad van Bestuur UWV; studeerde van 1970 tot 1975 rechten in Groningen
> speciale plek: café De Wolthoorn aan de Turftorenstraat 12

TEKST >

ELLIS ELLENBROEK

FOTO >

ELMER SPAARGAREN

TURFTORENSTRAAT

Kinderlongarts en UMCG-hoogleraar [Gerard Koppelman](#) onderzoekt de genetische kenmerken van astma. Maar hij buigt zich daarbij niet alleen over ingewikkelde DNA-structuren. Nog even vaak luistert hij met zijn stethoscoop naar kinderen die ‘piepen’.

Lucht voor piepende kinderen

Iedereen kent ze wel, zegt Gerard Koppelman: baby's met een droge huid en rode wangetjes. 'Niemand is verbaasd als deze kinderen eczeem krijgen en vervolgens later piepende longen. Maar op het eerste gezicht hebben die kwalen niets met elkaar te maken.' Koppelman, kinderlongarts in het UMCG en nu tijdelijk onderzoeker aan Harvard, vertelt dat je astma niet bij je geboorte al hebt, maar dat de ziekte zich ontwikkelt. De longen van astmapatiënten groeien anders dan die van gezonde mensen en zien er uiteindelijk anders uit. Wanneer het hem en zijn collega's lukt in kaart te brengen welke kinderen een hoog risico lopen astma te ontwikkelen, kunnen ze misschien ingrijpen vóór het zo ver is. Maar hoe herken je een ziekte die er niet is?

Door naar het DNA te kijken. Is er misschien een kleine genetische afwijking die bij grote groepen astmapatiënten waarneembaar is? Zijn er andere kenmerken die bij veel astmapatiënten voorkomen? Koppelman doet er grootschalig onderzoek naar. Astma is voor een heel groot deel erfelijk, maar welke genen daarvoor verantwoordelijk zijn is nog nauwelijks duidelijk. Op dit moment gaan hij en zijn collega's ervan uit dat het om honderden genen gaat. Daarvan zijn er nu vijfentwintig in kaart

gebracht. De overige moeten als spelden in een hooiberg worden gezocht tussen de 25.000 genen die ons DNA telt.

Plakgen

Een van de verantwoordelijke genen die Koppelman met zijn collega's wist op te sporen, is een zogenaamd 'plakgen' dat cellen aan elkaar bindt maar bij astmapatiënten niet goed werkt. De gevolgen daarvan zie je al terug bij de baby's met hun rode wangen. Hun huidje is schraal omdat hun huidcellen niet goed aansluiten en hun huid daardoor gemakkelijk uitdroogt. Ze krijgen bovendien sneller allergische reacties, doordat stoffen hun lichaam ook gemakkelijker binnenkomen.

Dit klinkt als onderzoek dat louter met een microscoop wordt uitgevoerd, maar dat is bij Koppelman absoluut niet het geval. Hij is nog regelmatig met zijn stethoscoop in de weer om de longen van zijn jonge patiënten te horen. 'Dat vind ik belangrijk, om met die kinderen en hun ouders te praten en zo in kaart te brengen wat er nog meer speelt. Juist op die manier kun je op het idee komen om verbanden te leggen, zoals tussen een droge babyhuid en longproblemen. Bovendien zijn ook omgevingsfactoren belangrijk. Astma is voor een

heel groot deel erfelijk, maar er zijn ook andere dingen die mee kunnen spelen. Roken is daarvan de bekendste. Als een moeder dat tijdens de zwangerschap of in de omgeving van het kind doet, loopt het een significant grotere kans om astma te krijgen. We willen de achtergronden en de omstandigheden van kinderen dus kennen, we moeten zo'n kind kennen. Ik doe fundamenteel onderzoek, maar dat kan niet zonder dit klinische deel.'

Koppelman was zelf ook zo'n kind bij wie het in de lijn der verwachting lag dat hij astma zou krijgen. 'In het dorp waar ik ben opgegroeid, Wierden in Overijssel, noemden ze het de Koppelmanskwaal. Iedereen wist dus al dat de ziekte in de aanleg van mijn familie zat. In mijn jeugd merkte ik het in mijn dagelijks leven, bijvoorbeeld met sporten. Het is vaak ook een onzichtbaar lijden, benauwdheid moet wel heel erg zijn, wil een ander er wat van kunnen zien. Bovendien krijg je er vaak 's nachts last van, dat je wakker wordt omdat je geen adem hebt. Ik kan me daarin dus erg goed inleven.'

Konijntje

Toch lag zijn hart aanvankelijk niet bij het astmaonderzoek. Hij wilde promoveren op het

geneeskundige onderwijs, hij zag heel veel ruimte voor verbetering en was daar als student ook al mee bezig geweest. Maar dat zat er niet in. 'En toen dit project langskwam, heb ik het met beide handen aangegrepen. En ik ben er blij mee, want het is machtig interessant. Ik voel me nog niet zo oud, maar als ik zie wat er in de afgelopen tien jaar allemaal is veranderd, sta ik wel even met mijn ogen te knippen. Tien jaar geleden konden we met moeite één DNA-variatie in een gen vaststellen. Nu draaien we onze hand daar niet voor om en bekijken we er miljoenen tegelijk.'

Hij heeft zijn eigen astma-DNA doorgegeven aan zijn oudste dochter van elf, zo bleek nadat een konijntje zijn intrede in het huishouden had gemaakt. 'Ik heb drie kinderen, en je ziet dat het bij kinderen van astmatische ouders in één op de vier gevallen ook voorkomt. Ik was dus niet heel verrast. Ze reageert gelukkig heel goed op haar medicijnen, dus heeft ze er niet veel last van.'

Zijn gezin is met hem meeverhuisd naar Boston. 'De medische hoofdstad van de wereld, noemen ze het zelf. Maar toen ik deze kans kreeg, heb ik natuurlijk wel met mijn vrouw en kinderen gekeken hoe we er voor ons allemaal een zinvolle periode van konden maken. Het is

heel verfrissend om een periode in een ander land te leven.'

Jovialer

Koppelman merkt dagelijks dat dingen anders gaan in de Verenigde Staten. 'Amerikanen lijken veel jovialer, maar ze kennen strenge hiërarchische regels. Wie gaat waar aan tafel zitten? Wie spreekt de hoogleraar tegen? Door die amicaliteit zijn dat soort codes soms lastig op te pikken. Maar in een internationale stad als Boston bestaan er heel veel boekjes die je hierbij helpen. Iedere nieuwkomer worstelt er immers mee.'

Ook de kinderen hebben dingen die ze opvallen. Dat je vier plakken ham op een sandwich krijgt, dat je ook als je op school alleen maar even naar de wc wilt, een formulier moet ondertekenen. Maar ze leren razendsnel, merkt hij. 'Als ze zien dat de andere kinderen gaan staan voor de *pledge of allegiance*, dan doen ze dat ook. Met datzelfde na-apen pikken ze snel de Engelse taal op. Ik las laatst mijn jongste van vier voor, in het Engels, en vertaalde dat voor haar. Zij corrigeerde mij. Ik zei dat een bos een *forest* was. Maar dat moest *woods* zijn, volgens haar.'

FOTO JOLANDA STRENG

Gerard Koppelman (1970) studeerde geneeskunde in Groningen. In 1996 deed hij daar zijn artsenexamen en in 2001 promoveerde hij, beide cum laude. Hij werd kinderlongarts en in 2011 adjunct-hoogleraar kinderlong-

ziekten in het UMCG. Hij ontving verschillende internationale onderscheppen. Dit jaar is hij visiting associate professor aan de Harvard Medical School, waar hij als enige Nederlander deelneemt aan het Asthma Bridge project, een internationaal onderzoek naar het ontstaan van astma. De Alumnikring Amsterdam – een groep Amsterdamse RUG-alumni – heeft Koppelmans onderzoek geadopteerd om mee te financieren.

TEKST > FRANKA HUMMEL

Jan de Jeu in CvB

De RUG verwelkomt op 1 januari 2012 alumnus Jan de Jeu als lid van het College van Bestuur. Hij is de opvolger van Koos Duppen, die in mei van dit jaar overleed. De Jeu (Rotterdam, 1955) studeerde in 1981 af

in de Wijsbegeerte en in 1983 in de Pedagogiek. Van 1982 tot 2000 werkte hij bij de Erasmus Universiteit Rotterdam als adviseur universitair onderwijs en bij PTT Post en het Martini Ziekenhuis Groningen in diverse leidinggevende functies. In 2001 werd hij partner bij het management-adviesbureau Twynstra Gudde, waar hij sinds 2007 directeur Bedrijfsvoering is.

Ben Feringa's nanovoertuig in *Nature*

Ben Feringa en zijn groep hebben een moleculair voertuig met vierwiel-aandrijving weten samen te stellen, zo werd onlangs gemeld in de coverstory van *Nature*. De hoogleraar synthetische organische chemie

maakt met deze publicatie een belofte waar die hij deed toen hij in 2004 de Spinoza-premie van NWO ontving. Met dit geld wilde hij een eerder spectaculair staaltje van nanotechnologie, zijn door licht aangedreven moleculaire motor, toepassen bij het aandrijven van een moleculair voertuig. Hiertoe kreeg Feringa, in 2008, tevens een Advanced Grant van de European Research Council (ERC) en werd hij door de KNAW benoemd tot Akademiehoogleeraar. Dit jaar werd hij bovendien vicepresident van de KNAW.

TOP-subsidies NWO

Van de zes TOP-subsidies uit het ALW/TOP-programma kende NWO de helft toe aan onderzoekers van de RUG. Het zijn Arnold Driessen, hoogleraar moleculaire microbiologie bij het Groningen Biomolecular Sciences and Biotechnology Institute, Jan Komdeur, hoogleraar Avian evolutionary ecology bij het onderzoeksinstituut Centrum voor Ecologische en Evolutionaire Studies (CEES) en promotor van Janske van den Crommenacker (zie hiernaast) en Theunis Piersma, hoogleraar dier-ecologie bij CEES en tevens verbonden aan het NIOZ.

‘Terugkeren van een tropische plek betekent niet per se dat je op vakantie bent geweest’ schrijft **Janske van de Crommenacker** (31) als stelling bij haar proefschrift over een zangvogel die alleen op de Seychellen voorkomt. De bewering moet haar baan op het paradijselijke Aldabra een beetje relativeren.

‘O heerlijk! Bij zonsondergang een sigaartje’

Een gewoon mens mag er niet komen. Familieleden ook niet. Maar Janske van de Crommenacker woont op Aldabra, een stipje op de kaart van de Indische Oceaan.

De biologe is sinds april wetenschappelijk coördinator op het atol dat onderdeel van de Seychellen is en op de werelderfgoedlijst van Unesco staat. Met dertien andere mensen, onder wie haar man Martijn, ook bioloog, woont Van de Crommenacker op het verre eiland.

In november was ze in Groningen voor haar promotie. De promotie-datum was afgestemd op de seizoenen, want wegens harde wind en ruwe zee was eerder afreizen om te promoveren niet mogelijk. Martijn is op de dag van het interview schoenen kopen in de stad. Stevig schoeisel is nodig voor de scherpe eilandbodem van geërodeerd koraal, maar op de Seychellen niet te koop.

Vitaminegebrek

Van de Crommenacker studeerde in haar geboortestad Nijmegen, voor de vogelliefhebster eigenlijk de verkeerde plek. ‘Nijmegen is meer van de planten.’ Om af te studeren week ze uit naar de RUG, die al jaren banden heeft met de Seychellen. Na haar proefschrift over de Seychellenzanger was zij de aangewezen kandidaat voor de functie van wetenschappelijk coördinator op Aldabra. Van de Crommenacker leidt namens de Seychelles Island Foundation al het onderzoek in goede banen, of dat nu de reuzenschildpad – Aldabra heeft er honderdduizend – betreft, de coconut crab – ook wel klapperdief geheten – of de vogels en de planten. Als gevolg van warmte en vitaminegebrek verloor ze de helft van haar haar. Als eens in de drie maanden de voorraadboot aanmeert, is

de groente aan boord verlept en zijn de eieren rot. Het is een van de ontberingen van zo’n afgelegen plek. Net als piratendreiging. ‘We hebben bericht gehad dat de piraten weer actief zijn geworden. Er lopen nu drie soldaten op het strand, ter bescherming.’

Lastig vindt Van de Crommenacker ook de inborst van de Seychellers. De rangers, de bootslieden, de elektriciens die de drie oude generatoren aan de praat moet houden en de kok, het zijn allemaal ‘locals’. ‘Seychellers zijn redelijk complexe mensen. Als er iets is, dan zeggen ze het niet. Ze kunnen wekenlang met een probleem rondlopen en dan ineens barst de bom.’ Toch gaat het leidinggeven haar goed af. ‘Ik weet wel ongeveer hoe ik ze moet benaderen. En ik heb gewoon respect voor ze.’

Houten huisje

Van de Crommenacker kickt erop dat ze de ongerepte natuur van Aldabra zo goed leert kennen. ‘We hebben net zendertjes gekregen om de zeeschildpadden te volgen. Supercool en nuttig om te weten waar ze precies heengaan. Dan kun je bijvoorbeeld met die gebieden contact opnemen om samen beheersplannen te maken.’

En het mag dan geen vakantie zijn op het atol, het lijkt er toch wel erg op. In een houten huisje aan het strand, met walvissen en schildpadden voor de deur. En als de voorraadboot komt is het – ondanks de bedorven waar – net Sinterklaas. ‘De familie stuurt pakjes. Lekker kaas en sigaren. O heerlijk! Bij zonsondergang een sigaartje.’

> <http://martijnenjans.waarbenjij.nu>

TEKST > ELLIS ELLENBROEK

Waar stadsbewoners, meestal haastig, over het verleden lopen, zich niet bewust van de restanten van het verdwenen leven onder zich, zet Groningens stadsarcheoloog **Gert Kortekaas** de schop in de grond. De alumnus archeologie onthult verborgen geheimen van de stadse historie.

‘Wij archeologen zijn hier de laatste ontdekkingsreizigers.’

Hoeder van het Gron

Op zijn Blackberry toont Gert Kortekaas (53) foto's van een sierlijke sleutel en een benen kam. ‘Absolute topvondsten!’, jubelt hij. ‘Zeer zeldzaam en op deze plaats heel onverwacht.’ Van de tien centimeter lange Karolingische sleutel is er maar een handjevol in Nederland gevonden en de kam is met z'n 28 centimeter ‘een nationaal record, krankzinnig groot’, aldus de Groninger stadsarcheoloog.

Sleutel en kam zijn eind november aangekomen bij een opgraving in de grond onder een woonhuis aan de Hoge der A, in het hart van de stad. Ze vertellen een belangrijk en interessant verhaal. ‘Het is een rare plek voor deze voorwerpen’, zegt Kortekaas. ‘Ze horen eerder thuis in een groot grafveld. Het zou wel eens kunnen dat Groningen rond het jaar 800 veel belangrijker was dan we nu denken. Want zoiets vind je niet in zomaar een klein dorpje.’

Authentieke bouwmaterialen

En zo kleurt Kortekaas weer een klein deel van een witte vlek in. Hij houdt de nodige slagen om de arm, maar beide voorwerpen zouden volgens hem zo maar een nieuw element aan de stadse geschiedenis kunnen toevoegen. Wat dat betreft heeft hij in zijn loopbaan als stadsarcheoloog zijn hart kunnen ophalen, want sinds het Groningse stadsbestuur systematisch

bij bouwprojecten de bodem door archeologen laat omspitten, zijn belangrijke nieuwe inzichten ontstaan.

‘We duwen de grens van onze kennis steeds een beetje verder vooruit’, aldus Kortekaas. Hij is zo ongeveer de trekker van het archeologisch bodemonderzoek in de stad Groningen, sinds hij in 1983 begon met de Stichting Monument en Materiaal. De RUG-alumnus zelf is er bescheiden over. ‘Ik heb het liever over wij’, zegt hij over de geïnspireerde groep Stadlers die zich begin jaren tachtig met bakfietsen en aftandse busjes inzette voor het behoud van authentieke bouwmaterialen die de sloop van panden opleverde. Van daaruit ontstond ook de betrokkenheid bij opgravingen. ‘Met onze vondsten maakten we wat reuring. We haalden er geregeld de krant mee’, blikt hij terug. ‘Dat werd natuurlijk door de lokale politiek ook opgemerkt. Die had wel waardering voor de activiteiten van dat eigengereide stelletje.’

In 1990 werd Kortekaas officieel benoemd tot stadsarcheoloog, waarmee een diepgewortelde fascinatie in een betaalde baan werd gegoten en zijn jongensdroom werkelijkheid werd. Als twaalfjarig knaapje klom Kortekaas al over de hekken van de bouwput van de Kempkensberg, waar destijds de hoekige kolossen van de Belastingdienst en de Studiefinanciering verzezen. ‘Ik verzamelde er fossielen van koralen

en schelpen. Dingen die ouder waren dan ik kon bevatten. Ik vond het ongelooflijk boeiend. En het kostte ook nog eens niks, minder in elk geval dan postzegels verzamelen, daar had ik het zakgeld niet voor.’

De interesse kreeg van thuis uit ook nog een duwtje in de rug. Vader Kortekaas, eveneens RUG-alumnus, was docent middeleeuws Latijn en bezat een uitpuilende kast vol geschiedenisboeken. ‘Prachtig vond ik dat, het boeide me mateloos en het heeft me eigenlijk nooit meer losgelaten.’ Hij werd lid van de Jeugdbond voor Geschiedenis en besteedde zijn vakanties aan opgravingen, in de Flevopolder bijvoorbeeld, waar hij een oud schip blootlegde. ‘Later ging ik zelf opgravingskampen organiseren. En zo raakte ik verzeild in het netwerk.’

Grote Markt

In de Groningse binnenstad is het momenteel spitsuur voor archeologen. De Oostzijde van de Grote Markt gaat op de schop voor de bouw van het Forum, het nieuwe Groningse cultuurhuis. De vroegmiddeleeuwse graven en de (huis)verkaveling die bij de opgravingen zijn blootgelegd, vervolmaken de puzzel van de historie van Groningen weer iets verder. Kortekaas zelf krijgt trouwens – tot zijn spijt – nauwelijks nog vieze handen. Het echte wroeten in de bodem wordt veelal verricht door specialisten,

ingse bodemarchief

vaak van het bureau ARC, een bedrijf dat z'n wortels in de RUG heeft. Kortekaas en zijn collega's voeren de directie over de opgravingen en houden toezicht.

Het belangrijkste inzicht dat alle graafwerk in de loop der jaren heeft opgeleverd, is volgens Kortekaas dat de ontwikkeling van Groningen juist niet een geleidelijk proces is geweest. 'Dat idee was op teveel aannames gebaseerd', verduidelijkt hij. 'Het is waarschijnlijker dat Groningen in de elfde eeuw in enkele decennia de sprong van dorp naar stad heeft gemaakt, met een top-down opgelegd ontwikkelingsplan, even strak geregisseerd als het nu gebeurt. In een korte periode verschijnen overal dezelfde elementen: straten aan de zuidkant, de beide markten en ook grachten en stadswallen werden aangelegd.' Het heeft alles te maken met de overdracht in 1040 van onder meer stadsrecht, muntrecht en tolrecht van de Duitse koning naar de bisschop van Utrecht, voor wie Groningen de noordelijkste nederzetting was.

Promoveren

'Zo stellen we het beeld van de ontwikkeling van Groningen telkens ietsje bij', aldus Kortekaas. 'De precieze details echter, daar zijn heel moeilijk de vingers achter te krijgen. Vragen genoeg dus nog.' Alle elementen samen

zullen echter een nieuw historisch ontwikkelingsmodel van de stad opleveren en hij hoopt op dit onderwerp over een paar jaar te promoveren.

Zuinig

Al zit de Groningse bodem nog propvol schatten, het is niet de bedoeling dat die allemaal worden opgedolven, benadrukt Kortekaas. Integendeel: 'We graven niet een stuk Grote Markt af omdat we willen weten wat er onder de klinkers zit, om onze wetenschappelijke honger te stillen. Op ons bodemarchief moeten we zuinig zijn. Het is uniek, onvervangbaar en maar één maal te raadplegen. De opdracht is dus de dingen te laten zitten. Graven doen we uitsluitend wanneer het bodemarchief anders verloren zou gaan, meestal ten gevolge van bouwactiviteiten.'

Toch zal eens het aantal vondsten afnemen, weet ook Kortekaas. 'Het zal mijn tijd zeker duren en ook de volgende generaties zullen nog genoeg naar boven halen.' Hij en zijn collega's hebben daarmee de eer de laatste echte ontdekkingsreizigers te zijn. Hij lacht. 'Waar kun je nog terecht voor iets nieuws? De grenzen liggen op het gebied van de allerkleinste deeltjes, de verste punten in het heelal én in de bodem onder ons.'

Boek en educatieproject

Naast feiten, levert het werk van stadsarcheoloog Gert Kortekaas ook fictie op. Samen met historici, archeologen en schrijvers is recent het boek *Schatten uit de schaduw* uitgebracht. In het fantasievolle boek zijn bodemschatten zoals een dolk van vuursteen, een gebroken zwaard, ringen en gouden munten verwerkt in nieuwe Groningse 'legenden'. > Uitgeverij Tilia Scriptum > € 12,50. Bij het boek is ook een website ontwikkeld en zijn lespakketten en een tentoonstelling opgezet. Aan het boek en educatieproject 'Schat zoekt vinder' werkten zeven alumni van de RUG mee: Gert Kortekaas, Martijn Lindeboom, Christien Boomsma, Sebastiaan Pelsmaeker, Froukje Veenman, Egge Knol en Bert Tuin.

> www.schatzoektvinder.nl

TEKST >
LOEK MULDER

Tijdens de Opening van het Academisch Jaar, op 5 september 2011, reikte college-voorzitter Sibrand Poppema aan Herman Finkers de Ubbo Emmiuspenning uit. Deze penning is een blijk van erkenning van de RUG voor maatschappelijke verdiensten. De tekst van Finkers' dankrede willen we u niet onthouden.

Dankrede Herman Finkers

Herman Finkers test zijn Ubbo Emmiuspenning op echtheid

Dames en heren,

Uiteraard ben ik zeer veréerd dat men, door welk misverstand dan ook, heeft gemeend de Ubbo Emmiuspenning 2011 aan mij toe te kennen. De eer is zelfs veel té groot en het is dan ook in diepe verlegenheid dat ik deze onderscheiding in ontvangst neem. Want een van de redenen waarom ik deze prijs krijg is dat ik vier jaar volstrekt verdwaasd en apathisch op uw universiteit heb rondgezworven. Lang haar, puberale uitslag en zweetvoeten zijn de enige indrukken die ik mogelijkkerwijs op de Rijksuniversiteit Groningen kan hebben achtergelaten.

Dat mijn verblijf hier nogal zinloos was had niets te maken met uw universiteit en ook niets met de studie Psychologie die ik volgde, het lag volledig aan mij; en aan de combinatie: Wetenschap en ik. Als een fantasieverhaal mooier is dan een feitelijk verhaal, dan is voor mij dat fantasieverhaal meer waar dan het feitelijke verhaal. Want Schoonheid is een godservaring en God het enige dat echt bestaat; wij bestaan slechts in onze verbeelding.

FOTO > PJOTR WIESE

Wetenschap gaat doorgaans van andere principes uit. Ik zeg: doorgaans, want ik heb gemerkt dat ook op een universiteit een fantasieverhaal soms als meer 'waar' wordt gezien dan een feitelijk verhaal: Ik zat op de R.U.G. van 1972 tot medio '76; de hoogtijdagen van het feminisme. Ik kan me een werkgroep herinneren waarin een studente zei dat het enige verschil tussen man en vrouw het lichaam was; geestelijk was er volstrekt geen enkel verschil. We waren het hier allemaal roerend mee eens en iedereen die op het idee zou komen bij die opvatting een paar vraagtekens te zetten, zou alleen daardoor al als zwaar seksistisch worden aangemerkt. Net zo seksistisch als Freud, die in die dagen niet salon-fähig was. We wilden in onze werkgroep dan ook graag eens en voor altijd afrekenen met het hardnekkige vooroordeel dat bij het spelen met blokken, jongetjes vaker torens bouwen dan meisjes. We hadden daartoe een experimenteel onderzoek geregeld waarbij we zo jong mogelijke peuters lieten spelen met blokken. In dat experiment bleken alle jongens torens te bouwen en alle meisjes iets anders. We trokken hieruit eensgezind de conclusie dat de indoctrinatie van kinderen al op zeer jeugdige leeftijd begint. Dus wellicht dat toch hier op de universiteit de basis is gelegd voor latere bedenksels van mij als: ik ben niet getrouwd want mijn schoonouders konden geen kinderen krijgen.

De eerlijkheid gebiedt mij op te biechten dat mijn grootste zorg tijdens mijn vier Groningse jaren, niet was het behalen van het kandidaats- of het doctoraal, maar het krijgen van verkering. Het kandidaats heb ik in die vier jaar bereikt, het doctoraal en de verkering niet. In mijn laatste cabaret-programma verwijs ik naar deze periode met de alinea: *Avond aan avond zat ik eenzaam op mijn studentenkamer, met een diep, diep verlangen mijn vriendin te troosten; maar ik had geen vriendin; en bovendien was ze niet verdrietig.*

Ik wil u een klein stukje voorlezen uit een verhaal van mij dat m'n belevingswereld van 1972 tot 1976 vrij redelijk weergeeft. Het is zonder wetenschappelijke pretenties geschreven, maar wellicht dat het te beschouwen is als een existentieel-fenomenologisch verslag. (Bedenkt u bij dit verhaal wel dat begin jaren zeventig er lang niet zoveel vrouwen op de Rijksuniversiteit Groningen zaten als nu;

nadat ik al weer uit Groningen was vertrokken is er zelfs nog een wervingsactie geweest weet ik, onder de cabareteske titel 'Meer vrouwen op de RUG:')

In 1972 ging ik naar Groningen. Ik kwam terecht op studentenflat Selwerd-II, zevende verdieping. Vanaf de Grote Markt drie kwartier de lucht van rottend afval en verwaarloosde kattenbakken volgen en je bent er. Een opbergbunker voor wanhopige en eenzame studiehoofden. In het studierend Groningen van 1972, en dus ook bij mij, was Herman van Veen de absolute held. Onze afdeling hing dan ook vol met posters van Herman en zijn 'Contraband'. Deze posters, de lp's en verder al het andere rond Herman, hadden op ons in de bunker niet alleen een artistieke, maar ook een hoogst erotische uitstraling. Bij het mystieke afzels. Dat kwam omdat de meisjes 'in Stad' niets met ons deelden – en al helemaal niet onze afdeling, laat staan onze bedden – behalve onze adoratie voor Herman van Veen. De weg tot de meisjes, zo leek het, liep via de enige geestelijke verbinding: Herman van Veen.

En op een avond zat ik in de Stadsschouwburg met maar liefst DRIE (!) prachtige meisjes te kijken naar onze god. Het was niet door eigen toedoen dat ik me in zulk onwaarschijnlijk gezelschap bevond. De meisjes en ik waren domweg in een of ander eerstejaars-introductieclubje bij elkaar geloot en vandaar. Na afloop van de weergalozee voorstelling, met een welhaast liturgische impact, wilden de meisjes bij de artiestenuitgang wachten op Herman en hem om een handtekening vragen. Vanzelfsprekend ging ik mee, al was het me al wel opgevallen dat er een snijdende wind stond bij een temperatuur van zeker twaalf graden onder nul. De meisjes hielden de vrieskou aanmerkelijk beter vol dan ik, maar ik stond mezelf niet toe dat te laten merken. Toen na zo'n anderhalf uur ook de meisjes het punt van onderkoeling hadden bereikt, vroeg een van hen bij de kassa of Herman van Veen misschien al weg was. Dat bleek inderdaad het geval. Hij had nog even gezellig met het publiek nagepraat in het theatercafé en was daarna via de hoofdingang vertrokken. Voor het eerst die avond richtten de meisjes het woord tot mij: 'Nou, we gaan nog even wat drinken. Dag Herman.'

Even later lag ik mezelf op m'n kamer te ontgooien en ongelooflijk zielig te vinden. Voor enige vorm van zelfbevelekking was ik te zeer onderkoeld geraakt. 'De meisjes uit vervlogen dagen, we weten niet meer waar ze wonen', dichte Willem Wilmink. En: 'Later, als ik zó beroemd ben dat ik bij je aan durf bellen.'

Nu het later is, en ik zelf zó beroemd ben dat ik in datzelfde Groningen, waar ik met drie onbereikbare goddelijke nimfen heb staan wachten op Herman van Veen, de Ubbo Emmiuspenning van de universiteit krijg uitgereikt, zou ik ook wel durven aanbellen bij die meisjes uit vervlogen dagen.

Maar ik weet niet meer waar ze wonen.

Ik dank u zeer!

Herman Finkers

Waakdienst

Eind twintigste eeuw, toen de bomen in de automatisering tot in de hemel groeiden, was ik werkzaam voor een softwarehuis. Het millenniumprobleem en de komst van de euro gaven een enorme impuls aan een branche die het economische tij al enige tijd mee had. Alles kon, alles mocht. Jobhoppers hadden om het half jaar een nieuwe baan, waar ze dan weer een paar honderdjes in de maand meer gingen verdienen. 'Jezelf verbeteren', heette dat; een kwalificatie van iemands persoon die hem deed samenvallen met de dikte van zijn portemonnee.

Personeel is schaars en daaraan heb ik te danken dat ik in Groningen aan de slag kan, de stad waar ik gestudeerd heb en het liefst wil wonen. In 1999 word ik gedetacheerd als applicatiebeheerder bij KPN, in het Hunzehuis bij het Centraal Station.

Op oudejaarsavond 31 december 1999 heb ik waakdienst vanwege het millenniumprobleem. Tot middernacht ben ik sober met alcohol, misschien dat ik me zelfs geheel onthoud ervan, precies herinner ik me dat niet meer. Gelukkig word ik niet gebeld op mijn waakdiensttelefoon tussen 0.00 en 0.30. Alles lijkt in orde en de kust zo veilig om ook een borreltje ter ere van de bijzondere jaarwisseling te nemen. Sterker nog, in ijltempo begin ik de achterstand nu in te lopen, een millenniumwisseling maak je per slot van rekening niet ieder jaar mee. Ik ben licht aangeschoten als tot mijn grote schrik om 01.30 alsnog de telefoon gaat. Wat nu? Opnemen zal nog lukken, maar helder nadenken over een kennelijk ontstaan millenniumprobleem kon wel eens lastig worden. Het is een hogere KPN-manager aan de lijn, de ketenbeheerder. Hij klinkt zéér vrolijk. 'H-h-helemaal n-niets aan de hand hè?' hikt hij.

Henk van Putten (1970) / alfa-informatica 1992, Nederlands 1994, theologie 2009

Volgend thema: 'Mijn studentenkamer'

'Oudejaarsnacht' was het thema waarop Henk van Putten zijn verhaal baseerde. Het thema voor het aprilnummer is **'Mijn studentenkamer'**. Stuur uw verhaal over uw Groningse studententijd van maximaal 350 woorden uiterlijk 16 maart naar redactieB5@rug.nl. De mooiste, leukste of meest intrigerende inzending wordt geplaatst in *Broerstraat 5*. Meer inzendingen voor 'Alumnus schrijft verhaal' op www.rug.nl/alumni/verhaal

Toen Klaas Knot afgelopen zomer president werd van De Nederlandsche Bank, dook al snel de term ‘Groningse School’ op. Want er bleken meer Groningers rond te waren in de top van het Nederlandse geldwezen. Al deze monetair economen voelen zich schatplichtig aan hun leermeester Simon Kuipers. Zo ook **Harry Garretsen**, hoogleraar en decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde van de RUG.

Schatplichtig aan Groningen

Toen RUG-hoogleraar en –alumnus Klaas Knot deze zomer net was aangetreden als president van De Nederlandsche Bank (DNB) vertelde hij in een interview in *NRC* dat het boek *De geldtheorie*, tweede jaars collegestof van zijn hoogleraar Simon Kuipers, nog altijd een van zijn grote inspiratiebronnen is. Dat versterkt de indruk dat er zoiets als een Groningse School bestaat, van studenten die gegrepen zijn door dezelfde leerstof, met Kuipers als ‘founding father’.

Harry Garretsen, alumnus, hoogleraar international economics and business aan de RUG en decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, ziet inderdaad gemeenschappelijke kenmerken onder de Groninger macro-economen, ‘maar het is wel een losse school. En juist dat is helemaal in de geest van Kuipers.’ Kuipers was overigens ook jarenlang bestuurlijk actief als rector magnificus en als voorzitter van het College van Bestuur.

Voelt u zichzelf representant van een Groningse School?

Ja, al moet je dat begrip “school” niet overdrijven. De economen die je bedoelt hebben gemeen dat ze macro- en monetaire economie hebben gestudeerd en ook al vroeg in aanraking zijn gekomen met dat boek van Kuipers. Dat neemt de monetaire economie heel serieus. Dat klinkt als een open deur, maar in veel boeken over algemene economie wordt aan de rol van banken en het modelleren daarvan weinig aandacht besteed, terwijl dat in het boek van Kuipers centraal staat.

Wat voor invloed had De geldtheorie op u?

Ik las het ook in mijn tweede jaar. Het was het eerste

boek waar ik als student door werd uitgedaagd. Je leerde via kleine modelletjes hoe de werkelijkheid in elkaar zit. Niet alleen maar theorie om de theorie, maar een link tussen de wetenschap en de economische werkelijkheid. Het gaf aanleiding tot discussies, ook voor en na het college. Het inspireerde om naar buiten te kijken, om te zien of we het economische nieuws in de kranten nu beter begrepen. Het was tegelijk ook een soort lakmoesproef: wie het niet leuk vond om dat soort economie te bedrijven, haakte af. Er waren hele hordes studenten, vooral de bedrijfseconomen, die het helemaal niks vonden.

In hoeverre verbindt dat boek de economen van de Groningse school?

In de eerste plaats dus door de notie dat de monetaire sector verweven is met de rest van de economie, maar ook door die link tussen theorie en beleid. De monetaire economie wordt gezien als een vak waar een economische beleidsmaker wat aan heeft. Er is altijd een goede Groningse vertegenwoordiging in het Haagse geweest, als je kijkt naar het ministerie van financiën en de DNB. Blijkbaar hebben economen die hier afstuderen iets aantrekkelijks voor instanties.

Maar zijn ze het inhoudelijk ook eens?

Nee, het gaat niet verder dan de sóort economiebeoefening. Juist dat ontbreken van dogmatisme is overigens wel weer een gemeenschappelijk kenmerk. En dat is ook iets van Kuipers. Je moet niet vanuit één theorie de werkelijkheid bekijken, maar per geval bepalen welke theorie het beste toepasbaar is. Economie is geen natuurwetenschap, je kunt er niet de toekomst mee voorspellen. Ik denk dat een

‘Wij nemen monetaire economie al decennia serieus’

van de grootste valkuilen is, dat je gelooft in economische wetmatigheden die voor altijd geldig zijn. Een Kuiperiaans econoom zou wantrouwig worden als het ergens tien jaar rustig is. Dan moet je juist niet achteroverleunen, maar denken: Er is vast wat aan de hand.

Is zijn boek nog altijd actueel?

Het soort benadering is actueler dan ooit, omdat in de geldtheorie kredietcreatie scherp onder de loep wordt genomen, terwijl veel leerboeken van na die tijd de monetaire wereld toch een beetje als een black box beschouwden waar je geen greep op had. Economen waren daardoor, niet alleen in Nederland hoor, enigszins lui geworden in de analyse van de financiële sector. Ik denk dat de crisis eerder begrepen was – en misschien dat we hem eerder hadden zien aankomen – als we een tikje meer à la *De geldtheorie* zouden hebben geredeneerd.

Waarom heeft de Groningse school niet vijf jaar geleden al gewaarschuwd?

Ik denk dat ‘we’ dat wel hebben gedaan, als we van een school willen spreken. Lex Hoogduin, voormalig vice-president van de DNB, is daar ook een exponent van. Hij en een aantal andere economen hebben zich toch wel hardop afgevraagd of er geen excessen waren in de financiële sector en of het wel helemaal goed ging. Dat is iets anders dan een crisis voorspellen, maar daarmee overvraag je economen ook.

Wordt de traditie ook aan de faculteit voortgezet?

Die traditie gaat trouwens nog verder terug, tot de Groningse hoogleraar Simon Korteweg en zijn Amster-

damse collega Frans Keesing. In die tijd is ook Wim Duisenberg in Groningen opgeleid, die kort werkte in de wetenschap en toen is uitgevlogen. Ik vind dat we de traditie van aandacht voor de financiële sector, gecombineerd met de ondogmatische opvatting van Kuipers moeten voorzetten. We hebben hier nog altijd veel leerstoelen met de woorden money, banking en finance erin. Elmer Sterken, onze huidige rector magnificus, is een echte leerling van Kuipers. Dus dat accent blijft wel, al merk je toch dat de economische faculteiten in Nederland steeds homogener worden. Het begrip Groningse school slaat dan ook meer op het verleden dan op de toekomst.

Wat zou een typisch Groningse analyse van de huidige crisis zijn?

Dat de instabiliteit van de financiële sector kan overslaan op de reële economie heeft een directe link met onze nadruk op de monetaire kant van de economie. Zoals ik hopelijk duidelijk heb gemaakt, mogen economen de toekomst niet voorspellen. Persoonlijk hoop ik dat we de euro houden. Afschaffen zou desastreuze gevolge hebben voor de hele economie, dus de inzet is hoog. Een Neuro en Zeuro zijn helaas niet meer uit te sluiten, nu je die geluiden uit de politiek steeds vaker hoort.

Het zou goed zijn als de politiek, middels (begrotings)-regels, zich meer bindt aan de lange termijn, dat zou de geloofwaardigheid van de economische politiek binnen en buiten de EU sterk vergroten.

Noot: De geldtheorie is een door Simon Kuipers bewerkte en gemoderniseerde versie van deel III van *Het moderne geldwezen*, dat Simon Korteweg en Frans Keesing in 1945 uitbrachten.

FOTO REYER BOXEM

Harry Garretsen (1962)

is aan de RUG afgestudeerd in de economie en in 1991 bij Simon Kuipers gepromoveerd – beide cum laude. Na een kort docentschap aan de RUG werkte hij als senior-beleidsmedewerker bij DNB en als hoogleraar aan de Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit Utrecht. Als gastonderzoeker verbleef hij o.a. op de universiteiten van Yale, Princeton, München en Cambridge. Hij is daarnaast onder meer actief bij het Centraal Planbureau en plaatsvervangend kroonlid van de Sociaal Economische Raad. Sinds 2008 bekleedt hij de leerstoel International economics and business aan de RUG, waar hij in 2011 tevens decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde werd.

TEKST > WILLEM VAN REIJENDAM
CARTOON > JOCHEM COENEN

De Hongaarse historica **Monika Baár** heeft een curieuze manier van werken. Zij onderzoekt het liefst historische ‘weeskinderen’ – onderwerpen waar niemand naar omkeek – en haalt ze uit de verborgenheid. Of het nu gaat om kleine en perifere landen in Midden-Europa of om blindengeleidehonden. Sinds 2009 is ze aangesteld als Rosalind Franklin Fellow.

Geleid door het toeval

FOTO MICHEL DE GROOT

Monika Baár studeerde geschiedenis in Boedapest en promoveerde in Oxford. Daar verscheen ook haar boek *Historians and Nationalism: East-Central Europe in the Nineteenth Century*. Ze werkt sinds 2009 in Groningen.

Het was toeval, dat de Hongaarse historica Monika Baár in Groningen terecht kwam. Ze had een tijdelijke aanstelling op een onderzoeksinstituut in Zwitserland, toen haar huisgenote haar op een avond attendeerde op een vacature in het kader van de Rosalind Franklin Fellowships van de RUG. Dit is een traject waarmee de Groningse universiteit streeft naar meer vrouwelijke hoogleraren. Was dat niet iets voor Baár? De deadline bleek de volgende dag. Dus belde ze naar de universiteit en solliciteerde nog diezelfde dag per e-mail. Het kwam allemaal goed: Baár was welkom aan de RUG.

Op het moment van haar haastige sollicitatie was Nederland het enige land in Europa waar ze nog niet geweest was. Ze was vaak uitgenodigd voor congressen, maar het was er nog nooit van gekomen. Dat kan altijd nog, dacht ze. Het beeld dat ze van het land had, was louter gebaseerd op dat van de hoofdstad. ‘Nu zie ik dat er ook in een klein land als Nederland grote verschillen bestaan. Dat de “bible belt” hier bijvoorbeeld heel dicht bij Amsterdam ligt.’

Marginale rol

Van haar eigen geboorteland, Hongarije, hebben West-Europeanen evenmin een evenwichtig beeld, vindt ze. Het wordt, net als de andere voormalig communistische landen van

Europa, vaak op één hoop gegooid, het uniforme ‘Oostblok’. ‘Er is geen oog voor het feit dat al die landen hun eigen, unieke, geschiedenis en cultuur hebben. En geen wonder: in de geschiedenisboekjes in West-Europa lees je over Frankrijk, Engeland, Duitsland. Over Litouwen of Slovenië leer je niets.’

Baár stoorde zich daaraan. Ze onderzocht daarom de geschiedenis van deze soms ook letterlijk ‘perifere’ landen, die in de ogen van velen slechts een marginale rol in de Europese geschiedenis spelen. Wat gebeurde er bijvoorbeeld in Polen, Hongarije, Tsjechië, de Baltische staten en op de Balkan? Ze bracht de geschiedvisie van vijf historici uit deze landen in kaart. Dat het hier niet per se om kleine landen gaat, blijkt wel uit haar keuze ook een Pool op te nemen. Nederlanders verkijken zich er vaak op hoe groot Polen is.

Ook met de Nederlandse perceptie van Hongarije is iets gekks aan de hand. Hongarije hoorde als onderdeel van Oostenrijk-Hongarije altijd bij ons ‘westerse’ cultuurgebied. Dat de Hongaren een vergelijkbaar geloof hadden, maakte dat Nederlanders zich met hen verbonden voelden. Dat uitte zich in 1956, toen de Hongaarse opstand werd neergeslagen. Boze Nederlanders bestormden het gebouw van de krant *De Waarheid*, die communistisch was en daarom mede verantwoordelijk werd gehouden.

FOTO JEROEN VAN KOOTEN

Een straatmuzikant in de Brugstraat, wat weten wij van zijn land van herkomst?

Maar kort daarna verdween Hongarije van het netvlies en begon het land voor ons steeds meer deel uit te maken van dat vage, non-descripte Oostblok.

Baár: 'Ik heb zelf geen onderzoek gedaan naar de Nederlandse perceptie van Hongarije, dus ik kan daar niet veel over zeggen. Maar wel dat ik het niet zo gek vind. Nieuws is vluchtig. Zo riep in 1957 *Time* "een Hongaarse vrijheidsstrijder" uit tot Person of the Year. In 1958 viel die eer te beurt aan Nikita Chroesjtsjov.' Het is de berichtgeving in de media waarop we ons beeld baseren. En die media gaan vlug, en vegen alles op één hoop. Desalniettemin wil Baár dat de journalisten niet kwalijk nemen. 'Natuurlijk niet. Ze móeten wel beknopt zijn, en snel. Dan gaan er automatisch nuances verloren.' Wat eigenlijk het beste helpt, is reizen. 'Als mensen dat al vroeg doen, zien ze niet alleen een andere wereld, maar vooral dat er ook een ander wereldbeeld mogelijk is.'

Dat Baár zelf uit zo'n land komt dat over het hoofd wordt gezien, heeft invloed gehad op háár beeld van Europa, zegt ze. 'Je kunt in Hongarije gemakkelijk romanvertalingen uit alle landen krijgen, terwijl het maar een klein taalgebied is. Wij weten dat de wereld niet alleen bestaat uit de "grote landen". Toch was ook bij ons het curriculum gericht op die "grote geschiedenis". Er was bijvoorbeeld geen vak

over Kroatische literatuur, terwijl Kroatië een buurland is.'

Blindengeleidehonden

De marginale landen blijven door haar hoofd spoken. Maar inmiddels buigt ze zich over een heel ander onderwerp. Dat is, net als haar komst naar Groningen, het gevolg van een toevaligheid. Toen ze al wist dat ze naar Groningen zou komen, vloog ze van haar toenmalige woonplaats Berlijn naar Boedapest. Normaal gesproken leest ze in het vliegtuig zelf meegebrachte boeken, maar nu pakte ze het blaadje van de luchtvaartmaatschappij uit haar stoelvak. Daarin stond een artikel over de eerste blindengeleidehondenschool van de wereld, in Oldenburg. Oldenburg, dacht ze, dat is vlak bij Groningen, en daarom las ze verder. Het onderwerp liet haar niet los en ze besloot haar tanden erin te zetten. De blindengeleidehonden bieden haar een platform om verschillende onderwerpen met elkaar te verbinden. Hoe gaan mensen met dieren om? En met gehandicapten? Hoe zag de filantropie eruit in 1916, toen de school werd opgericht? Hoe creëer je eigenlijk de perfecte gidshond? En kan een robot ook blinden geleiden?

Neem alleen al de oprichting van die eerste school in Oldenburg, in 1916. Midden in de Eerste Wereldoorlog, waarin veel soldaten

blind werden door het gifgas. In Engeland speelde datzelfde probleem, maar daar werd met argusogen naar dit Duitse initiatief gekeken. Britten zien hun honden echt als huisdieren en het idee ze aan het werk te zetten stuitte hun tegen de borst. Bovendien vonden ze de Duitse herder, het eerste ras dat hiervoor gebruikt werd, veel te Duits. En zou het de mannelijkheid van oorlogsveteranen niet aantasten, als ze de steun van een hond nodig hadden?

Dit soort cultuurproblemen is er nog steeds. Zo mogen geleidehonden in de praktijk vaak niet mee in taxi's als de bestuurders moslim zijn, hoewel zij dat volgens de wet wel moeten toestaan. Een hond is voor hen onrein en daarom moeten ze na zo'n ritje eerst onder de douche. In China wilde Mao van de honden af, het was al moeilijk genoeg om mensenmonden te voeren. Er bestaat daardoor daar nog steeds een wantrouwen tegen grote honden. Tijdens de Paralympics na de Olympische Spelen in Beijing was er even ruimte voor blindengeleidehonden in het verkeer, maar nu is dat weer over.

Is dit nu een breuk met haar onderzoek naar de perifere landen, dat Baár ooit weer wil voortzetten? Misschien niet. Ook bij het onderzoek naar de honden draait alles om perceptie.

TEKST > FRANKA HUMMELS

Forensische statistiek

Lucia de Berk heeft het ondervonden: bewijs op basis van statistiek leidt gemakkelijk tot fouten. Om zulke fouten in de toekomst te helpen voorkomen heeft Bart Verheij, universitair docent kunstmatige intelligentie, een onderzoeksproject opgezet om statistische technieken beter aan te laten sluiten bij de juridische praktijk. In oktober kreeg hij er een subsidie van bijna een half miljoen euro voor van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

FOTO KAPTEYN INSTITUUT, ASTRON

Europese subsidies

Sterrenkundige Thijs van de Hulst en bioloog Peter Lansdorp hebben beiden een Advanced Investigator Grant – een bedrag van circa 2,5 miljoen euro – toegekend gekregen van de Europese onderzoeksorganisatie ERC.

Van de Hulst, hoogleraar extragalactische radio sterrenkunde aan het Kapteyn Instituut van de RUG, doet onderzoek naar welke rol neutraal waterstof speelt in de evolutie van sterrenstelsels. Daarbij wordt de nieuwe groothoek-radio-camera APERTIF gebruikt, die het blikveld van radiosterrenwacht Westerbork vergroot met een factor 30 en zo toegang geeft tot data van vele duizenden melkwegstelsels in plaats van een paar honderd.

Peter Lansdorp is Endowed Chair hoogleraar verouderingsbiologie en wetenschappelijk directeur van ERIBA, het nieuwe Europese onderzoeksinstituut van de RUG en het UMCG. Hij ontvangt de Europese subsidie voor zijn onderzoeksproject naar de rol van telomeren en stamcellen in verouderingsprocessen, waarover *Broerstraat 5* hem in december 2010 interviewde.

Energy Academy Europe in Groningen

Groningen krijgt een uniek instituut voor onderwijs, onderzoek en innovatie rond het thema energie. Initiatiefnemers van de Energy Academy Europe (EAE) zijn de RUG en de Hanzehogeschool Groningen. De academie brengt alfa-, bèta- en gamma-expertise samen en betreft studenten van mbo, hbo en wetenschappelijk onderwijs in haar activiteiten. Het onderzoek van de EAE zal voornamelijk plaatsvinden in interactie met bedrijven en maatschappelijke instellingen en zal studenten, onderzoekers en bedrijven uit de hele wereld aantrekken.

Het elastiek

Drie vrienden zaten samen aan een tafeltje in een café in de stad waar ze elkaar hadden leren kennen. Onlangs was hun beste vriend overleden. Ze misten hem. Tot een jaar of tien geleden hadden ze heel veel contact, maar de laatste jaren was er wat de klad in gekomen. Zo ontdekten ze eigenlijk te laat dat hun vriend ziek was en niet meer beter zou worden.

De mannen hadden elkaar leren kennen toen ze samen gingen studeren en lid werden van dezelfde vereniging. Hun vriendschap was hecht geworden, ook nadat ze getrouwd waren en kinderen hadden gekregen. Hun vrouwen hadden ze tijdens hun studietijd leren kennen. Het was hun alle vier voor de wind gegaan, al waren ze in totaal verschillende beroepen en carrières beland. Hierover mijmerden zij, terwijl ze samen aan dat tafeltje in het café zaten, in de stad waar ze ooit samen studeerden.

Er was nog iets waarover ze samen spraken. Van de weduwe van hun vriend hadden ze begrepen dat hij een deel van zijn vermogen had nagelaten aan hun universiteit. Daar stonden ze van te kijken. Waarom zou hij dat hebben gedaan? Waarom geld nalaten aan de universiteit en niet alles aan je vrouw en je kinderen geven? Zonder echt te genieten van de biertjes op tafel stonden ze stil bij de redenen die hun vriend hiervoor kon hebben gehad.

Tijdens de studie hadden ze samen de meest zorgeloze tijd van hun leven gehad. Deze tijd had diepe vriendschappen gebracht. De opleiding had hen gevormd, hen van jongetje tot man gemaakt. De bul had de toegang tot de grote wereld geopend, had gemaakt dat ze met hun titel serieus werden genomen. Zo'n eeuwenoud instituut doet onderzoek en poogt de grote vraagstukken van het leven te ontrafelen en oplossingen te vinden. Voor hen, maar evengoed voor generaties na hen. Universitair onderzoek en onderwijs zijn van grote waarde voor de toekomst van onze maatschappij. Dus ook voor hun kinderen en kleinkinderen. De universiteit, zei één van hen, is het elastiek dat alles samenbindt.

Opeens begrepen ze hun vriend!

Tienke Koning

directeur Ubbo Emmius Fonds

Steun ook talentvolle studenten uit ontwikkelingslanden

Maak een gift over op rekeningnummer 56.30.98.961 t.n.v. Stichting Ubbo Emmius Fonds, inzake Eric Bleumink Fonds.

Eric Bleumink Fonds
Postbus 72
9700 AB Groningen,
(050) 363 7595
bleuminkfonds@rug.nl
www.rug.nl/ebf

ABN AMRO 56.30.98.961
ABN AMRO 56.70.87.360 (machtigingen)

Give a voice to women

Zoals elk jaar vraagt de Rijksuniversiteit Groningen in december uw speciale aandacht voor het Eric Bleumink Fonds. In 2000 werd het fonds – genoemd naar oud-Collegevoorzitter Bleumink – opgericht met de bedoeling de loopbaan van talentvolle studenten en jonge onderzoekers uit ontwikkelingslanden te ondersteunen. Dankzij de steun van alumni, medewerkers en relaties van de RUG heeft het EBF de afgelopen elf jaar ruim veertig beurzen kunnen uitdelen.

Sarah Bomkapre Kamara (Sierra Leone, 1979) volgt sinds september 2011 een masterstudie International Journalism, dankzij een beurs van het EBF. Als journalist bij radiozender Cotton Tree News interviewde ze al nationale en internationale grootheden, maar haar uiteindelijke doel is hoogleraar journalistiek worden. Hiernaast schrijft Sarah over haar ervaringen in Sierra Leone en Groningen.

'Getting an education in a country like Sierra Leone isn't easy. Education is highly respected but also very expensive. Both of my parents are poor but nevertheless, they wanted their kids to be educated. The determination of my parents out of a meager income to educate us motivates me tremendously. I felt lucky as a girl in school: over fifty percent of the female population in Sierra Leone has never been to school.

I was just entering high school when the decade long civil war broke out. Both infrastructure and social structures in the country were destroyed. You had to be determined to continue going to school. I remember once taking an exam amidst gun fire. Somehow, we managed to block out those sounds, concentrate and pass the exams. What a miracle!

Learn more about journalism

Growing up, I always wanted a job that would have an impact on people's lives. Journalism, for me, became the way. Throughout my career in Sierra Leone, women's issues were my focal point. Having grown up in an environment where women have been marginalised, brutalised and excluded from getting an education, I saw it as my mission to give a voice to women in Sierra Leone. Therefore, whether it was interviewing Nobel Peace Laureate President Ellen Johnson Sirleaf of Liberia, UN Goodwill Ambassador Angelique Kidjo, or just giving a voice to

women and young people in the tiniest remote villages in Sierra Leone, journalism was the tool for me to make a difference in my country. My quest to learn more about journalism encouraged me to enroll in the Mass Communications Programme at Fourah Bay College-University of Sierra Leone.

Empowerment

But I didn't want to stop there. I wanted to further my education and now I am here in Groningen. Studying for an MA in International Journalism has been challenging. Every day, I learn a new perspective about the theories and practices of a profession I have come to love.

I would like to emulate the good examples of my role models like the late Professor Wangari Mathai, of Kenya; former CNN correspondent Christiane Amanpour and Ms. Bernadette Cole, the first female Dean of the Faculty of Arts at the University of Sierra Leone. I believe that to make a difference, one must first be empowered. Part of empowerment for me is getting an education. As mother Theresa once said, "To keep a lamp burning, you must put oil in it." Becoming a university professor is my goal. However, wherever I find myself in the future, in whatever capacity, I would like to make a difference in people's lives. That is more important to me than anything in the world.'

Lustrum Panacea en Antonius Deusing

In 2012 vieren de Medische Faculteitsvereniging Panacea en de Medische Alumnivereniging Antonius Deusing respectievelijk hun 5e en 3e lustrum. Speciaal voor alumnileden en coassistenten is er de AlumniCo-dag op **10 maart 2012**. Het dagprogramma zal voor de alumni en coassistenten verschillend zijn (details volgen, maar het voorlopige programma belooft veel goeds). De avond wordt gezamenlijk afgesloten met een diner. Kortom, een perfecte dag voor een reünie met oude vrienden, het ophalen van goede herinneringen en het maken van nieuwe contacten! Meer informatie over kaartverkoop en programma verschijnt binnenkort op www.lustrumpanacea.nl.

Informatiemiddag Alumnireis

FOTO JAN BOERSEMA

In november 2012 gaat er een alumnireis naar Paaseiland en Chili. Bent u geïnteresseerd, kom dan naar de informatiemiddag op **29 januari 2012** van 14.30-17.00 uur in het Museum voor Volkenkunde in Leiden. Reisbegeleider prof.dr. Jan Boersema zal vertellen over Paaseiland, er zijn objecten te bezichtigen uit de collectie van het museum en de organisatoren geven informatie over de reis. De toegang is gratis. Opgeven voor deze bijeenkomst kan bij Josca Westerhof, Alumnirelaties en Fondswerving, josca.westerhof@rug.nl. Aanmelden voor de reis kan bij Jolanda Vas, SRC Reizen op Maat, j.vas@srctravel.nl. Kijk op www.rug.nl/alumni/reizen voor meer details over deze reis.

STUG zoekt Alumni

Het studententelevisieprogramma STUG wil een reeks minidocumentaires maken over Groninger oud-studenten. Waar woonden ze? Welke kroegen bezochten ze? Hoe belangrijk is de stad Groningen geweest in hun ontwikkeling? De deelnemers nemen de kijker mee in het studentenleven van toen en de documentaires moeten een uniek tijdsbeeld weergeven en huidige studenten inspireren. STUG zoekt alumni die willen meewerken aan dit

project. Heeft u interesse? Stuur een mailtje naar colin@stugtv.nl.

STUG, het studentenprogramma van de lokale omroep van Groningen OOG TV, is bezig met zijn tweede seizoen. Afgelopen juni werd STUG door een vakjury van de overkoepelde organisatie voor lokale omroepen (OLON) bekroond met de titel Beste Lokale Televisieprogramma. www.stugtv.nl.

Alumni Laid

Benieuwd hoe de Alumnisong (www.rug.nl/alumni/song) klinkt in het Gronings en met bigband? Ga dan naar Pé & Rinus met Bloazers & Striekers, met het Noordpoolorkest, **22 en 23 februari 2012**, Martiniplaza, Groningen. Meer informatie op www.noordpoolorkest.nl.

Alumnus van het Jaar 2012

De Rijksuniversiteit Groningen is trots op haar alumni en wil dit aan iedereen laten zien. Daarom wordt sinds 2009 jaarlijks een bijzondere oud-student(e) onderscheiden: de Alumnus van het Jaar. Afgelopen jaar viel de keuze op Stine Jensen (literatuurwetenschappen, 1996 en wijsbegeerte, 1997), in 2010 was het Jelle Brandt Corstius (geschiedenis en journalistiek, 2004) en de eerste Alumnus van het Jaar was Jeroen Smit (bedrijfskunde, 1986). Goed gezelschap voor de aankomende Alumnus van het Jaar dus. Ook in 2012 wil de Rijksuniversiteit Groningen de prijs, een beeld van de Groninger kunstenaar Jan Steen, weer uitreiken. En u kunt opnieuw een oud-student nomineren. De prijs is zowel een uiting van waardering als van aanmoediging. Om in aanmerking te komen voor de titel Alumnus van het Jaar moet de oud-student(e):

- een bijzondere bijdrage hebben geleverd aan de maatschappij, de wetenschap, sport of cultuur;
- een inspiratiebron zijn voor anderen;
- én gelden als een verdere belofte voor de toekomst.

Kent u een alumnus die in aanmerking komt voor de onderscheiding Alumnus van het Jaar 2012?

Geef hem of haar dan op vóór 1 mei 2012 bij de afdeling Alumnirelaties en Fondswerving:

y.m.jordens-streng@rug.nl of (050) 363 4684.

Meer informatie over de verkiezing van de Alumnus van het Jaar en de eerdere winnaars is te vinden op www.rug.nl/alumni.

COLUMN1

In **januari 2012** organiseert Column1 een nieuwjaarsborrel in het Universiteitsmuseum in Groningen en één in het westen van het land. Kijk voor de exacte datum (en andere activiteiten) op www.column1.nl.

ALUMNIVERENIGING ENGELS

Op **16 januari 2012** vindt de Algemene Ledenvergadering plaats van de Alumnivereniging Engels. Leden krijgen hiervoor een uitnodiging via het blad *Anglophile*. De alumnidag vindt plaats op **31 maart 2012**. Alle oud-studenten en staf van de opleiding Engelse Taal en Cultuur – leden en nog-niet-leden – zijn welkom. Op het programma staan onder meer workshops en de improv comedy group Stranger Things Have Happened. www.rug.nl/alumni/activiteiten.

ALFA-INFORMATICA/INFORMATIEKUNDE

De afdeling Alfa-informatica/Informatiekunde viert op **31 januari 2012** haar 25-jarig bestaan met een kleine conferentie (11-15 uur) en aansluitend de oraties van onze twee nieuwe professoren. We hopen dat veel alumni komen Er is voldoende pauzertijd om ook elkaar te ontmoeten. www.infokunde.nl.

GLV IDUN

Op **3 februari 2012** houdt de alumni commissie van de Groninger Levenswetenschappen Vereniging Idun (voorheen GBC en Melior Vita) haar jaarlijkse feest in het AaBC danscafé, Pelsterdwarstraat 11, Groningen. Aanvang: 22.00 uur. www.glv-idun.nl (onder 'evenementen').

MEANDER

Studievereniging Meander voor Kunst- en Architectuurgeschiedenis viert in 2012 haar 4e lustrum. Op **17 februari 2012** is een symposium met aansluitend een borrel voor studenten en alumni. meander@rug.nl.

VESTING

De studievereniging voor Econometrics, Operations Research and Actuarial Studies, VESTING houdt **10 maart 2012** voor haar alumni een bijeenkomst met rondvaart in Amsterdam. www.vestingalumni.nl.

T.M.F.V. ARCHIGENES

Op **2 juni 2012** houdt T.M.F.V. Archigenes de jaarlijkse autorally, een mooie gelegenheid om oud-jaargenoten en huidige studenten te ontmoeten. Inschrijven kan tot 1 mei 2012. www.archigenes.nl

HEBBAN OLLA VOGALA

De alumnivereniging Nederlandse Taal- en Letterkunde, Hebban olla vogala, heeft dringend nieuwe bestuursleden nodig die zich actief willen inzetten voor de vereniging. Meld je aan via mail@hebbanollavogala.nl.

Na het afstuderen blijven veel alumni zich inzetten voor hun universiteit. Zo ook Dirk-Jan ter Horst (bedrijfskunde 2007).

Hij werkt nu nog vanuit Nederland, maar vanaf 1 januari woont en werkt Dirk-Jan ter Horst samen met zijn vrouw in Singapore. 'Ik ga daar voor AkzoNobel in heel Azië en de Pacific een nieuw merk autolak introduceren, gericht op het middensegment. De automarkt in het Oosten groeit sterk en aangezien we nog geen voet aan de grond hebben in dit segment, zien we daar mooie kansen.'

Opkomende landen

Ter Horst wist al vroeg dat hij naar het buitenland zou gaan. Zijn master International Business deed hij in Mannheim en zijn afstudeerscriptie schreef hij in India. 'Ik wil over de grenzen kijken en ben geïnteresseerd in andere culturen. De trend om je terug te trekken binnen de eigen grenzen lijkt me onhoudbaar. Nederland is juist groot geworden door zijn oriëntatie op het buitenland.' Zelf vindt hij de ontwikkeling in opkomende landen vooral boeiend. 'De dynamiek van de markt door de opkomende middenklasse en het continue streven naar groei is volledig anders dan in Europa. Ik wil onderdeel zijn van deze groei en begrijpen welke kansen de verschuiving van de economische en politieke macht naar het Oosten met zich meebrengt.'

Juist vanwege zijn internationale belangstelling is Ter Horst nauw betrokken bij de stichting EBF International Business Research (IBR). De IBR organiseert jaarlijks een reis naar enkele

opkomende landen, waar studenten tegen kostprijs marktonderzoek uitvoeren voor bedrijven. Dit jaar gaan ze naar Brazilië en Indonesië. Ter Horst: 'Ik heb tijdens mijn studie zelf dergelijk marktonderzoek gedaan in China. We hebben de mogelijkheden daar voor AkzoNobel Decorative Paints in kaart gebracht.'

Alleen topstudenten

Inmiddels is hij lid van de Raad van Advies van de IBR, helpt hij met de acquisitie en geeft hij adviezen. Ter Horst: 'De studenten doen hun marktonderzoek onder leiding van twee professoren. Alleen topstudenten komen in aanmerking, waardoor je als bedrijf kunt rekenen op een gedegen onderzoek.' De IBR is ook interessant voor het MKB. 'De kosten zijn relatief laag en je kunt onderzoek laten doen op allerlei gebieden, variërend van zoeken naar mogelijkheden tot het plaatsen van windmolens, het vinden van potentiële leveranciers tot het introduceren van producten in de financiële dienstverlening: het kan allemaal.'

Onderzoeksopdracht voor Brazilië of Indonesië?

Ook dit jaar is IBR op zoek naar bedrijven die onderzoek willen laten doen in Brazilië of Indonesië. Voor meer informatie:

> www.ibr-groningen.nl

TEKST > MARJAN BROUWERS

Misschien komt het wel omdat Thea van Sambeek (58) vroeger niet de kans had om te studeren, dat zij nu zo gretig is. Want via allerlei andere opleidingen zette ze met de Master of Facility Management van AOG School of Management de voorlopige kroon op haar carrière.

‘Eigelijk’, begint Thea van Sambeek, ‘leek studeren voor mij altijd onbereikbaar. Ik kom uit Bladel, een kleine plattelands-gemeente in Noord-Brabant. Ik had er een fijne jeugd en groeide op in een zeer katholiek milieu. Dat ik als eerste meisje uit het dorp niet naar de ‘nonnenschool’, maar naar de MMS mocht, was al bijzonder. Maar na de middelbare school ook nog eens gaan studeren, dat zat er absoluut niet in.’

Toch bleven haar leerprestaties niet zonder resultaat. Ze mocht een secretaresseopleiding gaan doen, waar ook meteen een baan aan vastzat en groeide binnen enkele jaren door tot directiesecretaresse. Rondom haar eerste zwangerschap verlegde Thea de focus naar het onderwijs. Ze deed een aantal lerarenopleidingen, zoals voor docent machineschrijven, kantoorpraktijk en kantoorautomatisering. Toen ze op haar dertigste docent werd, was de wereld snel aan het veranderen. ‘De computer was in opkomst. Bijbehorende opleidingen en trainingen schoten als paddenstoelen uit de grond. Ook ik ben lesmateriaal gaan ontwikkelen over dit thema. Al doende kreeg ik meer kennis en verantwoordelijkheid. Ik gaf op een gegeven moment leiding aan een aantal opleidingen, wat erg leuk en inspirerend was.’

Op zoek naar verdieping dook Thea opnieuw de collegebanken in, door te kiezen voor de WO-master onderwijsmanagement. ‘Een initiatief van de universiteiten van Amsterdam, Nijmegen en Leiden. Het was een gaaf gevoel om in die collegebanken te zitten. Eindelijk kon ik dan écht studeren. Dat had ik vroeger nooit voor mogelijk gehouden.’

DOS en Windows

De master zorgde voor een wending in Thea’s carrière. Ze onderscheidde zich van haar studiegenoten door haar zakelijke benadering. ‘Dat kwam ook doordat iedereen die in het onderwijs werkte dat al zo’n beetje zijn hele leven deed. Dat leidt tot verkokering, ik zag dingen anders.’

Na de diplomering toog ze ambitieus naar de directeur van het ROC, waar ze nog steeds werkt. ‘Ik vroeg hem wat ik kon gaan doen. Het antwoord was teleurstellend. Als gevolg van fusies waren er al te veel managers en directeuren aan boord. Ik had twee opties: Wachten, tot er wel een kans kwam. Of vertrekken. Ik koos voor het laatste en realiseerde me dat er waarschijnlijk niemand zat te wachten op een veertigjarige, net afgestudeerde onderwijsmanager.’

AOG School of Management

‘Dat ik als eerste meisje uit het dorp niet naar de “nonnenschool” ging, maar naar de MMS mocht, was al bijzonder’

Thea maakte een verrassende keuze. Ze ging een jaar met onbetaald verlof en startte een bureau dat zich richtte op trainingen en dienstverlening op het gebied van kantoorpraktijk. Ze beseftte dat het lastig was zichzelf geïsoleerd aan te bieden. ‘Ik zag dat er een behoefte was kantoorruimte voor kleine bedrijfjes en daarom begon ik zelf een bedrijventrum. Ik verhuurde de ruimte, maar ook de kennis en nu en dan trainingen. We zaten toen precies op de omslag van DOS naar Windows, waardoor er veel vraag was naar de cursussen die ik ontwikkelde.’

Precies op het moment dat de verantwoordelijkheid van de eigen onderneming haar begon op te breken, kwam Schoevers, een aanbieder van secretariële opleidingen, met de vraag of ze niet de vestiging in Breda wilde gaan leiden. In deze nieuwe functie kwam haar hele carrière samen: ervaring als secretaresse, achtergrond in het reguliere onderwijs, bedrijfsleidster én als aanbieder van commercieel onderwijs. Ze greep de kans en stapte na twee jaar over richting haar huidige werkgever: NHTV, de internationale hogeschool van Breda.

Facility management

‘Ik ging aan de slag als manager van het praktijkbureau en gaf leiding aan een afdeling van achttien personen. We zaten dicht op het werkveld, want mijn collega’s bemiddelden studenten die een stageplaats zochten. Ik voelde me meteen als een vis in het water, zeker toen we gingen bouwen aan onze internationale ambities. We moesten een netwerk opbouwen voor studenten die naar het buitenland wilden. Maar toen de verschillende academies zelf de praktijkcomponenten voor de stages en buitenlandse opdrachten gingen organiseren, raakte onze afdeling overbodig.’ Het College van Bestuur vroeg Thea toen of ze zich met de ambitieuze huisvestingsplannen van de hogeschool wilde bezighouden. Een kans die ze met beide handen aangreep.

‘Ik heb ze er achteraf mee gecompimenteerd dat ze mij hiervoor vroegen. Dat geeft aan, dat ze goed op de hoogte waren van mijn achtergrond. Maar ik heb wel meteen gevraagd wat voor ambitie er in de functie zat. Ik ben geen type om op de winkel te passen, ik heb uitdaging nodig. Nou, die kreeg ik. De organisatie barstte op dat moment uit haar voegen. Er was net een bouwproject opgestart om uit te breiden en er moest via nieuwbouw nog eens 12.000 m² bij komen. Ik ben er meteen ingestapt en handelde eerst alleen op intuïtie en ervaring. Toch voelde dat niet goed, ik vond dat ik een betere basis moest hebben.’

Thea toog opnieuw naar het College van Bestuur om te praten over een opleiding. Ze mocht zelf met een voorstel komen, waar ze erg verguld mee was. ‘Ik heb toen de markt in kaart gebracht, maar al snel kwamen we bij AOG School of Management uit. Het is een unieke master.’

Innovatie

Een scriptieonderwerp was snel gevonden. ‘Kijk, ingebakken in ondersteunende functies zit onder meer stabiliteit en betrouwbaarheid. Maar helaas werd dat soms negatief uitgelegd, als tegenhanger van creatief, innovatief en dynamisch. Dit vond ik fascinerend, want degelijk, betrouwbaar en stabiel zijn toch positieve eigenschappen? Ik wilde deze rigiditeit onderzoeken met als kernvraag: hoe faciliteer je innovatie?’

Thea ging kijken hoe innovatieve organisaties facility management inrichtten, nam NHTV onder de loep en sprak veel met haar studiegenoten en docenten over het vak. Ze koos tijdens het onderzoek zelf haar koers en had geen opdracht meegekregen van haar werkgever. Dat lijkt vrijblijvend, maar toch werden haar conclusies en aanbevelingen serieus genomen. ‘Ik gaf mijn scriptie aan de andere managers, ter inspiratie of om het door te lezen. Het rapport was niet alleen een spiegel voor mezelf, maar ook voor de organisatie. NHTV kende een grote afstand tussen het primaire proces en de ondersteunende diensten en door deze afstand waren we bijna een soort extern shared service center geworden. Dit maakte dat we onvoldoende flexibel konden inspelen op de wensen van de academies. Om innovatie een kans te geven is het juist van belang die ondersteunende functies dicht bij het primaire proces te betrekken. Het is mooi te constateren dat NHTV die stap nu maakt.’

Wie denkt dat Thea na het afronden van haar tweede master is uitgeleerd, heeft het mis. Ondanks haar leeftijd blijft ze leergierig. ‘Ik ben gegrepen door de cultuur van life long learning. Misschien komt dat ook wel omdat ik vroeger niet meteen de kans heb gehad om te studeren. Door dat nu stapsgewijs te doen, blijf ik hongerig naar nieuwe inzichten. Bovendien kan ik het direct koppelen aan de praktijk, wat deze manier van studeren eigenlijk veel waardevoller maakt dan de traditionele aanpak. Dat je met een wetenschappelijk onderzoek de praktijk kan veranderen, dat is toch schitterend?’

TEKST > TOM RUSTEBIEL

FOTO > MARGOT MEIJER

STARTDATA

8 februari 2012
Strategic Business Development

13 maart 2012
Verandermanagement

28 maart 2012
Kopstudie MBA

3 april 2012
Management van Organisaties

4 april 2012
Master of Science Bedrijfskunde (MSc/drs.)

19 april 2012
Talent en Organisatieontwikkeling

25 april 2012
Strategisch Programmanagement

26 april 2012
HR-Strategie

10 mei 2012
Young Leadership

10 mei 2012
Bestuurlijk Leiderschap

medio mei
Business Strategy Course

24 mei 2012
Merkmanagement

31 mei 2012
Public Strategy Course

KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP:

> www.aog.nl

Aanwinsten

Sinds de stichting in 1614 heeft de Groningse universiteit de traditie dat het portret van hoogleraren wordt aangeboden aan de alma mater.

G.J. Geers †

Spaanse taal- en letterkunde
(1961-1962)

door Dorine Kuiper

W. Kalk

Tandheelkunde, in het bijzonder orale functieleer
(1998-2010)

door Dorine Kuiper

Inlichtingen over schenking van portretten:

prof.dr. G. Boering,
tel. (050) 541 6483 of
gtboering@hetnet.nl.

Meer afbeeldingen vindt u op www.rug.nl/museum.

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur. Meer informatie: neem contact op met Monique Peperkamp, tel. (050) 363 5290, of raadpleeg de universitaire agenda op www.rug.nl. Wijzigingen voorbehouden.

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

10 januari 2012

prof.dr. J.D. (Jan) Visser
Kinderorthopedie

17 januari 2012

prof.dr. J.P.E.N. (Jean-Pierre) Pierie
Endoscopische chirurgie

24 januari 2012

prof.dr. J.G.W. (Jos) Kosterink
Ziekenhuisfarmacie

14 februari 2012

prof.dr. C.M. (Katia) Bilardo
Foeto-maternale geneeskunde

28 februari 2012

prof.dr. G.A.P. (Geke) Hospers
Medische oncologie

6 maart 2012

prof.dr. L.A. (Lybert) 't Hart
Neuroimmunologie

17 april 2012

prof.dr. G.J. (Gerbrand) Groen
Anesthesiologie

24 april 2012

prof.dr. R.A. (Robert) Schoevers
Psychiatrie

WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

24 januari 2012

prof.dr. B. (Bob) Wilffert
Farmacotherapie en klinische farmacie

LETTEREN

31 januari 2012

prof.dr. J. (Johan) Bos
Computationale semantiek

31 januari 2012

prof.dr. G.J.M. (Gertjan) van Noord
Taaltechnologie

20 maart 2012

prof.dr. G.J. (Gilles) de Langen
Archeologie Noord-Nederlands landschap

GEDRAGS- EN MAATSCHAPPIJ- WETENSCHAPPEN

7 februari 2012

prof.dr. E.G. (Egbert) Harskamp
Effectieve leeromgevingen

3 april 2012

prof.dr. M.C. (Melinda) Mills
Sociologie, i.h.b. van de levensloop

10 april 2012

prof.dr. E.M. (Linda) Steg
Omgevingspsychologie

RECHTSGELEERDHEID

21 februari 2012

prof.dr. M. (Miranda) Boone
Penologie en penitentiaal recht

WIJSBEGEERTE

13 maart 2012

prof.dr. P. (Pauline) Kleingeld
Ethiek en haar geschiedenis

27 maart 2012

prof.dr.mr. I.E.J. (Igor) Douven
Formele epistemologie

26e jaargang

4e nummer/december 2011

ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres

Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Internet

www.rug.nl/broerstraat5

Redactie

Fenneke Colstee-Wieringa
Gert Gritter
Yvonne Jordens-Streng
Josca Westerhof
Bert Wolfkamp

Hoofdreductie

Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay-out

In Ontwerp, Assen

Druk

Habo DaCosta, Vianen
Oplage 69.000

Adreswijzigingen

De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnielaties RUG

Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 30 61

Richard Dawkins eregast

FOTO GUILLEM LOPEZ/LEBRECHT MUSIC & ARTS

Richard Dawkins, internationaal vermaard evolutiebioloog en auteur, is 12 en 13 januari 2012 eregast bij de festiviteiten rond de Linnaeusborg. Het nieuwe gebouw voor biologie en levenswetenschappen zal door de Brit officieel worden geopend. De dag ervoor geeft hij een publieke lezing. Als pleitbezorger van het rationalisme en atheïsme komt Dawkins vaak in discussie met aanhangers van andere overtuigingen. Hij was jarenlang verbonden aan de universiteit van Oxford en werd als wetenschapper verkozen tot lid van de British Royal Society – het Britse academische genootschap voor natuurwetenschappen – en als schrijver tot lid van de Royal Society of Literature.

Photo: Gerard Kingma

Universiteitswinkel

20%
Alumni-
korting

Het enige echte RUG alumni T-shirt!

Leverbaar in een dames- en heren model, in de maten S t/m XXL

Bestel nu en profiteer van 20% alumnikorting.

Gebruik bij bestelling de kortingscode: VSSYX

Deze korting is geldig tot 1 februari 2012.

Universiteitswinkel

Oude Kijk in 't Jatstraat 39
www.rug.nl/winkel

Bestellen

T (050) 363 27 00
F (050) 363 72 00
E universiteitswinkel@rug.nl

www.rug.nl/winkel

Eric
Bleumink
Fonds

www.rug.nl/ebf

Bij aanschaf van een usb stick ontvangt het Eric Bleumink Fonds €4,-
Bestel nu via: www.rug.nl/winkel

www.rug.nl/winkel

Artificial

Kunstenaars integreren kunst in de bestaande
collectie van het Universiteitsmuseum Groningen

Jeroen Kuster

17 november tot 15 januari 2012

Jeroen Kusters maakt zijn eigen 'natuur-
historisch museum'. Met alledaags, meestal
niet zo natuurvriendelijk materiaal, zoals
plastic lepeltjes, bouwt hij aan een heel nieuw
dierenrijk.

Universiteitsmuseum
Groningen
Museum voor mens,
natuur en wetenschap

Oude Kijk in 't Jatstraat 7a
9712 EA Groningen
Telefoon: 050 36 35 083

Albion Putti
Kunstabureau
Wilma Mencke
Kunst op locatie

Jozef Israëlsstraat 87
9718 GG Groningen
Telefoon: 050 85 01 707

www.albionputti.nl

www.rug.nl/museum

Meer dan tachtig jaar geleden begonnen Levie van Dam uit Aduard en Roelof Sijderius uit Roswinkel te studeren in Groningen. De een is honderd, de ander bijna. Maar de studietijd is nog niet vergeten!

TEKST >
ELLIS ELLENBROEK
 FOTO RECHTS >
PETER VENEMA

LEVIE VAN DAM (100)

STUDIE/PROMOTIE > biologie, 1929-1938 – beide cum laude –
LAATSTE BAAN > hoogleraar biologie Ursinus College, Collegeville, Pennsylvania, VS, 1957-1970

HUIS > appartement in Edgewood Retirement Community, North Andover, Massachusetts

FAMILIE > weduwnaar van Mietje Rosenbaum (1904-1988), RUG-alumna rechten, zoon Andries (73), dochter Betje (64); 7 (stief)kleinkinderen; 8 (stief)achterkleinkinderen

‘U kunt zich voorstellen dat het op honderdjarige leeftijd met diverse problemen niet gemakkelijk valt aan een interview deel te nemen. Maar ondanks de moeite, doe ik het graag. Mijn vader, Andries van Dam, was veehandelaar en tevens penningmeester van het lokale ziekenfonds. Mijn ouders, mijn jongere broer David en ik woonden in Aduard. Ons huis was gelegen aan het toenmalige Binnendiep, waar ik destijds – leerling aan de Rijks HBS te Groningen – waterdieren en -planten voor mijn huisaquarium ving. Door de liefde voor het leven in het water wilde ik biologie studeren. Die liefde voor de natuur is altijd gebleven. Ook na mijn pensioen heb ik vaak ontspanning gezocht in bos, in weide en op of nabij zoete of zoute wateren. De mooiste tijd in Groningen was voor mij de tijd na mijn afstuderen. Ik werkte op het zoölogisch laboratorium, toentertijd gelegen aan de Reitmakersrijge, onder de leiderschap van hoogleraar dierfysiologie Engel Hendrik Hazelhoff (1900-1945). Uit mijn hoofd was dat de periode 1935 tot 1938, het jaar dat ik gepromoveerd ben op de ademhaling bij waterdieren. In 1937 trouwde ik met mijn vrouw, een RUG-gediplomeerde advocaat die net als ik Joods was. Wij leerden elkaar kennen via een gemeenschappelijke vriend van onze ouders. Mijn vrouw en ik hebben in het Zuiderpark in Groningen gewoond. En daarvoor ook in de Feithstraat. Als student woonde ik bij mijn ouders. Professor Hazelhoff raadde mij aan te solliciteren naar een betrekking als oceanograaf in Jakarta. Daarbij moet hij de dreigingen in de vooroorlogse jaren goed hebben ingeschat, want hij zei erbij: “Dan zult u ook wat veiliger wezen.” Je zou kunnen zeggen dat hij zelfs het leven van mij en mijn gezin heeft gered. Op de moeilijke tijd die wij in Nederlands-Indië evengoed doorstaan hebben, in een jappenkamp, wil ik niet ingaan. In 1951 heb ik mij in Amerika gevestigd. Ik ben er hoogleraar geworden. Maar ik denk nog steeds met veel erkentelijkheid en genoeg terug aan Nederland als het land waar ik leefde, leerde en werkte.’

ROELOF SIJDERIUS (99)

STUDIE > scheikunde van 1930-1937, promotie 1946 Amsterdam
LAATSTE BAAN > hoofd brandstoffenlaboratorium KEMA, Arnhem, 1954-1977

HUIS > appartement woonzorgcentrum De Sonnenberg in Oosterbeek

FAMILIE > weduwnaar van Truuske Wacht (1917-1972); dochters Rieneke (67), Ada (65) en Neeltje (1950-2008); 6 kleinkinderen; 8 achterkleinkinderen.

‘Er was geen studievoorzichting in mijn tijd. Volgens een van de leraren van de HBS kon ik studeren wat ik maar wilde. Ik wou wel medicijnen doen. Maar dat heb ik niet gedurfd. Als ik als arts iemand verkeerd zou beoordelen, zodat hij zou overlijden, dan zou ik geen leven meer hebben. Het was crisistijd en mijn vader, die hoofd der school was in Roswinkel bij Ter Apel, moest alles betalen. Mijn ouders hebben dat met liefde gedaan, maar ze hebben zich een hele hoop moeten ontzeggen. Van een klein dorpje kwam ik ineens in de grote stad, op een kamer, dat was nogal een verschil. Ik heb wel direct een vriend gekregen die ik altijd gehouden heb, Julius Bos, ook chemiestudent. Ik vond de studie vrij lastig. Dat ik niet alles goed begreep, dat kan zijn. Maar ik ben ook kritisch met een hele hoop dingen. Na mijn afstuderen ben ik verder gegaan met microbiologie in Delft, ik wou daar promoveren. Mijn vader onderhield mij nog, dus toen ik een klein baantje in Amsterdam kon krijgen, ben ik daar naartoe gegaan. Het ging over de hygiënische toestanden van het zeewater aan onze kusten. Later ben ik daar tweede assistent geworden en in de oorlog eerste assistent, toen een Joodse collega werd ontslagen. Ik verdiende 1800 gulden per jaar, en toen zijn we getrouwd, in 1942. In 1943 was mijn proefschrift klaar. In 1946 kon ik promoveren. Mijn promotiedag heb ik alle jaren gevierd. Dan gingen we lekker eten met de kinderen. Dit jaar was het 65 jaar geleden, toen heb ik een feestje voor een man of tien gegeven. Ik heb verschillende banen gehad, bijvoorbeeld bij de Eru-kaasfabriek in Woerden en bij de Drinkwaterleiding in Rotterdam. Een hoogleraar die ik uit Delft kende vroeg of ik hoofd van het brandstoffenlaboratorium van KEMA wilde worden. Het heeft anderhalf jaar geduurd voor ik ja zei. Het was namelijk gewoon scheikunde, en de microbiologie vond ik leuker. Vier jaar voor mijn pensioen heb ik een attaque gehad, ineens kon ik van alles en nog wat niet meer. Maar het is gelukkig aardig bijgetrokken.’